

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Victoriya Prokopchuk

**ALUSTAVA ETTEVÕTJA FINANTSEERIMISVÕIMALUSTE
ANALÜÜS EESTIS**

Lõputöö

Õppekava MAJANDUSARVESTUS JA ETTEVÕTLUSE JUHTIMINE,
peeriala majandusarvestus

Juhendaja: Ester Vahtre, EMBA

Tallinn 2019

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 9804 sõna sissejuhatusesest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Victoriya Prokopchuk

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 166072 BDMR

Üliõpilase e-posti aadress: prokopchuk.viktoria@inbox.ru

Juhendaja : Ester Vahtre, EMBA :

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	3
SISSEJUHATUS	4
LÜHENDITE SELGITUS.....	6
1. ALUSTAVATE ETTEVÕTETE TOETAMISE VÕIMALUSED	7
1.1. Kättesaadavate võimaluste võrdlus	14
1.2. Toetuse saamise/taotlemise sagedus (statistika).....	22
2. UURINGUTE TULEMUSTE ANALÜÜS	28
2.1. Peamised keeldumise põhjused toetuse taotlemisel	28
2.2. Toetusega rahulolu analüüs	30
2.3. Toetuse kasutamisega seotud riskid	45
2.4. Järeldused ja ettepanekud	47
KOKKUVÕTE	50
SUMMARY	52
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	54
LISAD	56
Lisa 1. Intervjuu küsimused.....	56
Lisa 2. Küsimustiku küsimused.....	57

LÜHIKOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli välja selgitada, millised täiendava finantseerimise viisid on Eestis alustavatele ettevõtetele kättesaadavad, samuti selgitada välja olemasolevate finantseerimisviiside peamised puudused ja pakkuda välja võimalikud viisid nende kõrvaldamiseks.

Teema aktuaalsus on tingitud uute asutatud ettevõtete suurest arvust. Selleks, et uued ettevõtted saaksid toime tulla oma rahaliste probleemidega ja jääda püsima, on loodud mitmesugused rahalise abi andmise viisid alustavatele ettevõtetele.

Nende eesmärkide saavutamiseks analüüsis autor Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) starditoetuse ja Töötukassa toetuse töötule ettevõtluse alustamiseks esitatud statistilisi andmeid. Samuti viis autor läbi kaks küsitlust. Esimene küsitlus-intervjuu viidi läbi inimestega, kellel oli kogemusi rahaliste toetuste taotlemisel. Küsitluse eesmärk oli välja selgitada rahalise toetuse andmisest keeldumise peamised põhjused ning teada saada, mil määral saadud rahalised toetused vastasid ootustele ja olid abiks.

Uuringu teine osa oli küsitlus, mis viidi läbi kuni kolmeaastase tegevusajaga ettevõtetes. Küsitluse eesmärk oli välja selgitada ettevõtete teadlikkus rahalise toetuse saamise võimalustest, määratleda, mil määral olemasolevad toetused ettevõtjaid paeluvad, ja selgitada välja alustavate ettevõtete põhivajadused.

Töö käigus selgitati välja, et pakutavad toetused vastavad alustava ettevõtte vajadustele ja ettevõtjad ei karda isegi eri toetuste saamisest tulenevaid kohustusi. Enamjaolt avaldati rahulolematust Eesti Töötukassa toetusega ettevõtluse alustamiseks.

Võtmesõnad: alustav ettevõtte, rahaline toetus, finantseerimine

SISSEJUHATUS

Ilmselt sooviks peaaegu iga inimene vabaneda rutiinse töö ahelatest ja avada oma ettevõtte.

Mistahes ettevõtlus mängib majandussüsteemis väga olulist rolli, kuna see aitab vähendada tööpuuduse määra riigis, samuti suurendab ettevõtlustulude osakaalu rahavoogude kogusummas. Oluliseks teguriks alustavate ettevõtete efektiivsel arenemisel on selle segmendi piisav rahastamine.

Et hoida ära võimalikke probleeme ja arendada ettevõtlust riigis, pakub riik alustavatele ettevõtetele mitmesuguseid finantstoetusi.

Lõputöö teemaks valis autor „Alustava ettevõtja finantseerimisvõimaluste analüüs Eestis“.

Teema on asjakohane, sest paljudel alustavatel ettevõtetel on vaja rahalist toetust. Mis tahes toetuse saamiseks tuleb teha palju tööd vajalike dokumentide ettevalmistamiseks ja finantsaruannete koostamiseks. Et see töö ei oleks asjatu, analüüsib autor käesolevas töös erinevaid toetusviise.

Lõputöö eesmärgiks on analüüsida alustava ettevõtja finantseerimisvõimalusi Eestis ning välja selgitada suuremad probleemid ja leida nendele lahendused. Töö uuritavaks probleemiks on uurida erinevaid toetusi ning nende kättesaadavust ja taotlemist ning vastutust toetuste kasutamise eest, samuti probleeme toetuste taotlemisel ning võimalikke lahendusi probleemidele.

Lõputöös püstitatud ülesanded:

1. Uurida, milliseid toetusi on alustaval ettevõtjal võimalik saada.
2. Välja selgitada tingimusi, milliseid on vaja täita toetuse saamiseks.
3. Analüüsida toetuste saamise ja kasutamisega seotud statistilisi andmeid.
4. Hinnata toetuste taotlemise ja saamisega seotud enamesinevaid probleeme.
5. Hinnata riske toetuste saamisel ja kasutamisel.
6. Esitada järeldusi ja ettepanekuid toetuste saamiseks ja kasutamiseks.

Teema valiku ajendiks oli autori töökogemus ühes Eesti suuremas pangas, mis pöörab suurt tähelepanu just alustavate ettevõtete toetusele. Autor on oma tulevikus planeerinud karjääri ettevõtete toetustega tegelevas valdkonnas selles pangas.

Lõputöö kirjutamiseks autor kasutas kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit. Töö kvantitatiivse uurimismeetodi kasutamiseks kasutas autor mitmesuguseid teabeallikaid, nii paberandjal kui ka elektroonilisi. Kuna põhiteave olemasolevate võimaluste kohta rahalise toetuse saamiseks alustavatele ettevõtetele on nende toetuste andjate kodulehtedel, kasutas autor nendest allikatest saadud teavet oma lõputöös. Kvalitatiivses uurimisprotsessis on autor lähtunud empiirilisest materjalist ning autor tegi statistiliste andmete analüüsi, viis läbi intervjuud ning koostas küsimustiku selleks, et saada teada ettevõtete arvamust olemasolevate võimaluste rahaliseks toetuseks alustavatele ettevõttele.

Lõputöö koosneb kahest osast. Esimeses osas kirjeldatakse mitmesuguseid rahalise toetuse vorme, nende saamise põhitingimusi ja eelmiste aastate statistikat, et välja selgitada pakutavate toetuste populaarsus.

Töö teine osa on praktiline. Töö praktilises osas viib autor läbi kaht liiki küsitlused – intervjuud ja üldise ankeetküsitluse. Intervjuus osalesid ettevõtjad, kellel on kogemusi oma ettevõttele rahalise toetuse taotlemisel. Algselt kavatses autor küsitleda erinevaid toetuseliike taotlenud inimesi, kuid kahjuks nõustusid autori ettepanekuga intervjuus osaleda ainult selliseid toetusi taotlenud isikud, nagu Eesti Töötukassast ettevõtluse alustamise toetust, Stardilaen ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) toetust taotlenud isikud. Intervjuu eesmärk oli selgitada välja, milliseid raskusi taotlejatel rahaliste dotatsioonide saamisel tekkis. Teine küsitlus viidi läbi tolleks hetkeks vähemalt 3 aastat tegutsenud ettevõtjate seas. Küsitluse eesmärk oli teada saada, kui palju teavad potentsiaalsed taotlejad oma äri rahastamise võimalustest ja kui võrd rahuldavad olemasolevad dotatsioonid nende vajadusi. Teise osa lõpus teeb autor saadud andmete põhjal järeldusi, vajadusel pakub välja võimalusi toetuste parandamiseks ja toob välja võimalikke probleeme, millega algaja ettevõtja võib kokku puutuda.

LÜHENDITE SELGITUS

EAS - Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

EAFRD - Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond

EMKF - Euroopa Merendus- ja Kalandusfond

ERDF - European Regional Development Fund

ERF - Euroopa Regionaalarengu Fond

ESF - Euroopa Sotsiaalfond

EVAT - Töötukassa toetus töötule ettevõtluse alustamiseks

Fintech (*Financial technology*) – see on tehnoloogiate kasutamine, mis võimaldavad teha finantsteenused efektiivsemaks. Sõnaga Fintech nimetatakse tavaliselt *startupe*, mis kasutavad uusimaid tehnoloogiaid finantsvaldkonnas.

TAT – Toetuse andmise tingimused, mis kehtestatakse määruse või käskkirjaga.

TRO - Taotluse rahuldamise otsus

ÜF - Ühtekuuluvusfond

1. ALUSTAVATE ETTEVÕTETE TOETAMISE VÕIMALUSED

Eesti nagu ükskõik milline teine riiki peab olema huvitatud, et inimesed asutaksid oma ettevõtteid, mis on eelkõige riigi majanduse rahaline komponent ning sageli võivad põnevad ideed ka riigile kuulsust tuua. Nii näiteks tõi Eestile tuntust tarkvara Skype, mille loomises osalesid Eesti tarkvaraarendajad Ahti Heinla, Priit Kasesalu ja Jaan Tallinn, kes varem olid loonud failivahetusprogrammi KaZaA.

Selleks, et noored helged pead ja värsked põnevad ideed kusagile ei kaoks ja elanikele töökohti tekiks, on alustavate ettevõtete toetamiseks loodud hulk programme, mis kõik on mõeldud toetust vajavate ettevõtete abistamiseks. „Rahastamine tähendab kapitali andmist mõningate projektide elluviimiseks investeringute abil. Rahastamine hõlmab kõiki projekti alustamiseks kasutatavaid kapitali allikaid ja maksevahendeid. Rahastus võib olla kas sisemine või väline. Siserahastuse puhul tuleb raha ettevõtte omakapitalist.

Välisrahastus hõlmab rahasummasid, mis võivad olla saadud kolmel viisil:

- kapitali juurdekasv (aktsiate emiteerimine);
- kohustused (pangalaenu, hüpoteek, liising);
- rahastusvõimalused erinevate fondide toel.“ (Suciu, Bârsan 2012, 218)

Mitmesuguste ettevõtte arendamise fondide peamine sponsor on Euroopa Liit. „Euroopa tasandi arengupoliitika eesmärk on parandada senist olukorda, kõrvaldada olemasolevad disproportsioonid, tasakaalustada edaspidist arengut ja konsolideerida suunda.“ (Ramona, 777)

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse starditoetus (EAS)

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS), mis asutati 2000. aastal, aitab kaasa ettevõtlus- ja regionaalpoliitika elluviimisele Eestis ning on üks suurimaid ettevõtlust toetava riikliku toetussüsteemi organisatsioone, pakkudes finantsabi, nõustamist, koostöövõimalusi ja koolitusi ettevõtjatele, akadeemilistele asutustele, avalikule ja kolmandale sektorile. (Ettevõtluse ... 2018)

Pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga sai Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) üheks

EL-i struktuurifondide täidesaatvaks üksuseks Eestis. Eesti liitumise järel Euroopa Liiduga sai EAS üheks Euroopa Liidu struktuurifondide rakendusüksuseks Eestis. EL-i rahastamisperioodil 2007-2013 oli kokku rohkem kui 3,4 miljardi eurosest (53 miljardi kroonisest) struktuuriabist Eestile EAS-i rakendada 784 miljonit eurot. EL-i uuel 2014-2020 rahastamisperioodil on struktuurifondide eelarve 3,5 miljardit eurot, millest EAS-i rakendada on 588,1 miljonit eurot. (*Ibid ... 2018*)

EAS lähendab alustavaid ettevõtteid seatud eesmärkidele ja unistustele.

Toetus on mõeldud selleks, et aidata ettevõtjaid ettevõtte käivitamisel vastavalt äriplaanis ette nähtud tingimustele ning saavutada kavandatud tulemused.

Saadud raha tohib kasutada järgmistele arenguvõimalustele (Starditoetus ... 2018):

- materiaalse põhivara soetamine;
- transport, paigaldamine ja käikuandmine;
- turundus;
- rakendustarkvara soetamine või väljatöötamine;
- tööjõukulud.

Toetussummad on piiratud, suurim toetusosa on 80% projekti maksumusest, suurim toetussumma aga 15000 eurot.

Kõigi projektide raames seab EAS endale eesmärgi luua 2023. aastaks 1000 uut töökohta.

Toetust antakse ettevõtjale, kelle projekti tegevused panustavad Starditoetuse määrus §2 p.2 nimetatud tulemus- ja väljundnäitaja saavutamisse: 1) alustavate ettevõtete arvu suurendamine, mille aastakäive on toetuse saamise aastale järgneval kolmandal majandusaastal vähemalt 125000 eurot; 2) eksportivate ettevõtete arvu suurendamine. (Starditoetus §2 p.2)

Euroopa Liidu struktuurifondide toetus

Alustavale ettevõttele rahalise toetuse otsinguil ei tasu kahe silma vahele jätta Euroopa Liidu struktuurifondide toetusi. Eesti hakkas Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest rahalisi toetusi saama alates 2004. aastast seoses Euroopa Liitu astumisega. Enne seda sai Eesti Euroopa Liidult toetusi, mis olid mõeldud eelkõige Euroopa Liidu liikmesriigi staatuse saavutamise poole püüdlevatele riikidele. (Euroopa ... 2018)

Struktuurifondidest doteeritakse järgmisi valdkondi: haridus, tööturg, teadusuuringud, ettevõtlus, infoühiskond, halduslikud oskused, keskkonnakaitse, energiamajandus, transport, regionaal- ja kohalik areng, tervishoid ja hooldus.

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide eelarveperiood on seotud Euroopa Liidu eelarvega, mis tähendab, et subsideerimisperiood on jagatud 7-aastasteks tsükliteks. (*Ibid ...* 2018)

Euroopa fondi dotatsioonid kehtivad alates 2004. aastast, selle aja jooksul on eraldatud 7175890322 € (vt Joonis 1), lõpule viidud toetatud projekte kokku 29537 (seisuga 21.10.2018).

Joonis 1. Eestile eraldatud struktuuritoetused erinevatel aastatel, seisuga 21.10.2018

Allikas: www.struktuurifondid.ee

Euroopa Liidu eelarveperioodil 2014–2020 saab Eesti 4,4 miljardit eurot toetust struktuuri- ja investeerimisfondidest (Euroopa ... 2018):

Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF)

Fond annab EL-i liikmesriikidele toetusi, mille eesmärk on tasakaalustada erinevate piirkondade arengut ja tugevdada majanduslikku ja sotsiaalset ühenduvust Euroopa Liidus.

- Euroopa Sotsiaalfondist (ESF)

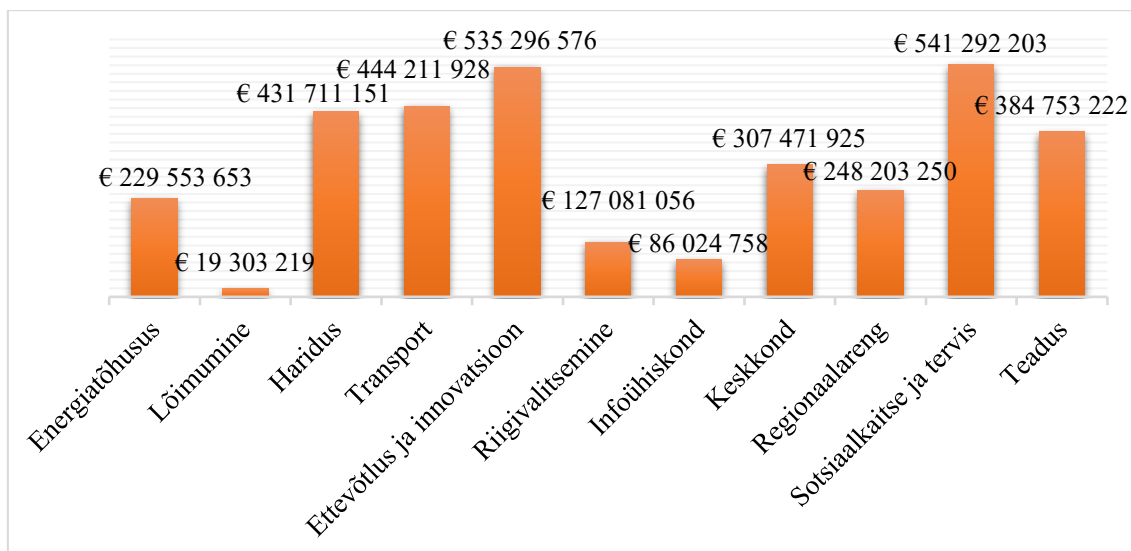
Fond toetab tööhõivet, oskusi ja töötajate konkurentsivõimet edendavaid algatusi.

- Ühtekuuluvusfondist (ÜF)

Fond toetab neid EL-i riike, kus riigi kogutoodang ei ulatu 90 protsendini Euroopa Liidu keskmisest. Fondist saavad toetusi suured keskkonna- ja infrastruktuuriprojektid. Teistest EL-i riikidest saab Eesti ka selle fondi toetusi.

- Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD).
- Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist (EMKF).

Joonisel 2 on kujutatud dotatsioonide jagunemine tegevusvaldkondade kaupa aastatel 2014-2020. Nagu näha joonisel 2, kavandatakse kõige rohkem dotatsioone sellistele tegevusvaldkondadele nagu ettevõtlus ja innovatsioon (535296576 €) ning sotsialkaitse ja tervis (541292203 €).

Joonis 2. Valdkondadele eraldatud toetused aastatel 2014- 2020 (miljonites eurodes)

Allikas: www.struktuurifondid.ee

„Projekti toetuse summa ja osakaal abikõlblikest kuludest märgitakse Taotluse rahuldamise otsuses (TRO) või käskkirjas. Omafinantseeringu katmiseks võib toetuse saaja kasutada erinevaid finantseerimisvahendeid ja -tooteid, näiteks omavahendeid, laenu, arvelduskrediiti.“ (Juhend projektide ettevalmistamiseks ... 2015, 9)

„Üldjuhul ei kata projektile määratud toetus projekti elluviimiseks vajalikke abikõlblikke kulusid kogumalus. Toetusest mittefinantseeritavad abikõlblikud kulud tuleb toetuse saajal ja partneril katta omafinantseeringust. Lisaks võib projekti elluviimisega kaasnedda kulusid, mida toetusest ei hüvitata – neid käsitletakse mitteabikõlblike kuludena. Need tuleb katta toetuse saaja ja partneri omavahendite arvelt.“ (Juhend projektide ettevalmistamiseks ... 2015, 9)

Ülevaate struktuuritoetusest finantseeritava projekti rahastamisallikatest annab tabel 1.

Abikõlblik kulu		Mitteabikõlblik kulu	
Struktuuritoetus		Omafinantseering	Toetuse saaja ja partneri omavahendite arvelt
Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Euroopa Sotsiaalfond (ESF), Ühtekuuluvusfondi (ÜF) vahendid	Eesti riigipoolne kaasrahastamine ehk riiklik kaasfinantseering	Toetuse saaja ja partneri oma- või laenuvahendid	Toetuse saaja ja partneri oma- või laenuvahendid

Tabel 1. Struktuuritoetusest rahastatava projekti rahastamisallikate jaotus
Allikas: Juhend projektide ettevalmistamiseks ja rakendamiseks struktuuritoetusest toetuse taotlejale ja saajale (2015)

Töötukassa toetus töötule ettevõtluse alustamiseks

Ettevõtluse alustamise toetust makstakse majandustegevuse alustamiseks uuele moodustatud äriühingule või tegevuse alustamiseks füüsilise isikuna – ettevõtjana.

„Ettevõtluse alustamise toetus on ühekordselt makstav toetus, mis on mõeldud uue ettevõtte käivitamisega kaasnevate kulutuste katmiseks. Toetuse ülemmäär kehtestatakse igaks aastaks riigieelarvega. Toetuse taotlemiseks esitatakse avaldus, vajalikud dokumendid ja loodava ettevõtte äriplaani. Pärast avalduse esitamist kontrollitakse esitatud andmeid ja kas isik vastab toetuse saamise nõuetele.“ (Villsaar *et al.* 2014, 13)

Tingimused, mille korral ettevõtluse alustamise toetust ei anta, on järgmised (TTTS § 19 p. 4):

- olemasoleva ettevõtte majandustegevuse alustamiseks ja laiendamiseks;
- olemasoleva äriühingu osanikuks või aktsionäriks astumiseks;
- isikule, kelle suhtes kehtib ärikeeld;
- isikule, kellel on maksuvõlad riigi või kohaliku omavalitsuse ees;
- isikule, kelle esitatud äriplaani on suure riskiga;
- isikule, kellele kuulub või kellele toetuse avalduse esitamisele eelnenud kuue kuu jooksul kuulus osa täis- või usaldusühingust või rohkem kui 50 protsenti muust äriühingust.

„Täna on toetuse ülemmäär 4474 eurot ja see on olnud samal tasemel kogu käesolevasse analüüsi hõlmatud ajaperioodil.“ (Villsaar *et al.* 2014, 13)

Stardilaen

Üheks rahastamise võimaluseks on stardilaen. Eestis pakuvad stardilaenu teenust sellised pangad nagu Citadele, Luminor, SEB, Swedbank, ja Tallinna Äripank. Tavapäevase laenu ja stardilaenu peamiseks erinevuseks on, et käendaja isiklikuks vastutuseks on kuni 25% laenusummast ja laenu tagatiseks piisab täiesti laenusaaaja füüsilisest isikust omanike isiklikust käendusest, ettevõttelt aga nõutakse vähem tagatist, kuna põhikäendajaks on KredEx.

KredEx on finantsasutus, mis aitab Eesti ettevõtetel kiiremini areneda ja tegevust turvaliselt välisriikidele laiendada. KredExi käendusega stardilaen sobib alustavale ja kuni kolm aastat tegutsenud ettevõttele investeringute ja käibevahendite rahastamiseks. Stardilaenu käendust väljastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

KredExi käendusega laenu andmise põhitingimused (Stardilaenu tingimused ... 2018):

- võimaliku laenu summa on kuni 100000 eurot, millest kuni 50000 eurot saab kasutada käibevahenditeks (Swedbanki pakkumine kuni 65000 eurot);
- laenutähtaeg kuni 5 aastat;
- laenu intressimäär ja KredExi garantiitasu on summaliselt ligilähedaselt võrdsed panga baasintressi või Euroboriga + 7%;
- lepingutasu alates 1,5% laenusummast (Swedbanki puhul on fikseeritud lepingutasu 195 eurot);
- laenu tagamiseks annavad otseselt või teiste äriühingute kaudu laenusaaaja omanike ringi kuuluvad füüsilised isikud solidaarse käenduse 25% laenusummast. Kui laenu ei kasutata sihtotstarbeliselt on füüsilistest isikutest omanike käendus 100% laenusummast;
- KredEx täidab käenduslepingust tulenevad kohustused, kui pank ei saa rahuldada nõuet laenusaaaja ja laenusaaaja kohustusi tagavate isikute vastu.

Siiski on olemas loetelu sellest, mida stardilaenuga ei rahastata (*Ibid* ... 2018):

- põllumajandustoodete esmatootmist, kalandust, vesiviljelust ja metsamajandust;
- relva- ja tubakatööstust;
- jae- ja hulgikaubanduse käibevahendeid;
- maanteekaubavedudel kasutatavate transpordivahendite ja seadmete soetamist;
- kinnisvara arendamise projekte müügi ja väljarentimise eesmärgil.

Fond PROTOTRON

Viimasel ajal luuakse üha rohkem ettevõtteid. Mitte igaühel ei ole piisavalt vahendeid edukaks arenguks, ja selliste ettevõtete toetamiseks tekivad mitmesugused äriinantseerimise platvormid. Platvormid võib jagada kahte liiki: heategevus ja investeringud. Ja kui investeerimisplatvormidega on kõik selge, juriidilised või füüsilised investorid investeerivad nende arvates edukatesse ettevõtetesse ja vastutasuks ootavad tootlust ettevõtte arengu arvelt, siis heategevuslikud platvormid investeerivad huvitavatesse ideedesse, mis valitakse välja konkursi teel. Tagastamatu toetus on alustava ettevõtte jaoks kõige soovitam rahaline toetus. Autor vaatleb käesolevas töös ühte sellistest fondidest.

Lisaks riiklikele ja Euroopa toetustele on olemas ka selliseid fonde nagu näiteks PROTOTRON. Prototron on on Swedbanki, Tallinna Tehnikaülikooli ja Teaduspargi Tehnopol koostöös käivitatud fond nutikatele ja innovaatilistele ideedele reaalse kuju andmiseks ehk esmase käega katsutava prototüübi tegemiseks.

Fondi PROTOTRON nagu ka kõigi teiste taoliste fondide eesmärk on abistamine huvitava idee elluviimisel, ainukordsete leiutiste äristamine ja uuendusliku äri käivitamine.

Lisaks rahalisele toetusele, mis on kuni 35 000 eurot, saavad osalejad mitmekülgset abi, näiteks konsultatsioone projekti juhendajatelt, erinevaid koolitusi ja kasulikke kontakte.

Võitja valimise programm jaguneb mitmeks etapiks. Esimene etapp on ideede vastuvõtmine. Ideede esitamine toimub 2 korda aastas, kevadel ja sügisel, kõik taotlused peavad olema esitatud täpselt tähtajaks ja vähemalt 3 kuud enne vastava voo lõpptähtaega. Taotluse esitamisel on põhitingimuseks selle põhjendatus, aga see peab ka olema korrektselt täidetud ja vastama täpselt kõigile vastuvõtu tingimustele. Kõik taotlused tuleb esitada elektrooniliselt veebipõhises taotlusvormis prototron.ee veebilehel või Facebooki *chati* kaudu.

Edasi algab valimine mitmes etapis. Programmi etapid võib jaotada kolmeks (Prototron ... 2018):

- VALMIS OLLA (TOP 40)
- TÄHELEPANU (TOP 20)
- LÄKS (TOP 10)

Saates Prototronile osalemistaotluse kinnitab taotleja, et vähemalt üks meeskonna esindaja kohustub programmi järgmistel etappidel osalema kõigil kohustuslikel üritustel. Igas voo toimuvad seminarid ja kasulikud koolitused, mis tähendab, et sõltumata sellest, kas projekt võidab või mitte, saavad selles osalejad kasulikke teadmisi, mis tulevad kasuks ka tulevikus (näiteks esinemiskoolitus TOP 10 nimekirja pääsenud meeskondadele).

Edasi määratakse kindlaks võitja. Auhind võitjale – see ei ole ainult rahaline toetus kuni 35 000 eurot idee kohta, võitja saab ka täiendust juba olemasolevatele teadmistele, hindamatu kogemuse, kasulikke kontakte ja õigusabi advokaadibüroolt (edaspidi Hedman). Lisaks eeltoodule on Prototroni rahastuse saanud vastavalt koostööleppetele õigus 6-kuulisele tasuta inkubatsioonile Tallinna teaduspargi Tehnopol inkubaatoris.

Auhinnafondi Prototron 2018 Autumn tegid võimalikuks Swedbank Eesti, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna teaduspark Tehnopol ja Tallinna linn kokku 62500 euroga. Lisatoetusi kuni 10000 eurot võivad välja anda Elering suurandmetega seotud ideedele ja Utilitas keskkonnalahendustele.

Erinevate etappide toimumisel ei ole täpseid kuupäevi. 2018. aasta sügisesi taotlusi võeti vastu 15. oktoobrini, esimene voor (TOP 40) viidi läbi 6. novembril, teine (TOP 20) ja kolmas (TOP 10)

voor toimuvad vastavalt 20. novembril ja 5. detsembril. Võitjad tehti teatavaks 6. detsembril toimuval lõppüritusel TalTECH Mektory Startup. (Prototron ... 2018)

2018. aastal sügisvooruses laiekus kokku 285 ideed. Toetust sai 5 meeskonda, kogusummas 62500 euro (Sügisvooruses ... 2018):

- Pillirookõrs - meeskond arendamas pilliroopõhist materjali, millest saab toota plastikunõudele alternatiivseid ühekordseid sööginõusid, toetuse suurus 20000 eurot.
- Vetik - meeskond aitab kosmeetikatootjatel asendada ebatervislikke värvained uue punase loodusliku värvainega, mis pärineb merevetikast ning omab nahka tervendavaid omadusi. Toetuse suuruseks samuti 20000 eurot.
- Decomer Technology - kes on arendamas uudset, vees lahustuvat pakendimaterjali, mida saab kasutada nii toiduainetööstuses kui teistes valdkondades, meeskond sai 7500 euro.
- Captain Corrosion – meeskond töötab välja käeshoitavat seadet materjalide korrosiooni jälgimiseks. Prototron toetab meeskonda 7500 euroga.
- Questcity – meeskond vajab raha liitreaalsuse mooduli arendustööks e-giidiga ekskursioonide ülesehitamise ja kasutamise platvormile. Prototroni toetus meeskonnale on 7500 eurot. (*Ibid.*, 2018)

„Järgmine Prototroni taotlusvoor avaneb jaanuaris, taotlusi saab esitada PROTOTRON veebil kuni 15. märtsini 2019.“ (*Ibid.*, 2018) PROTOTRON jätab endale õiguse muuta kuupäevi vastavalt oma vajadustele ja võimalustele.

1.1. Kätesaadavate võimaluste võrdlus

Käesolev alapeatükk annab ülevaate erinevate toetuste saamise võimalustest.

Vajalikku rahalist kapitali ei olegi nii lihtne saada. Iga toetuse saamiseks on oma tingimused, mille täitmine on kohustuslik.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse starditoetus (EAS)

Toetus on mõeldud alustavale ettevõtjale, kelle ettevõtte asutamisest ei ole möödunud rohkem kui 24 kuud. Samas on rida tingimusi, millega tuleb enne taotluse ja vajalike dokumentide esitamist tutvuda. Toetust saab taotleda juhul, kui (Starditoetus ... 2018):

- ettevõtte peab olema äriregistrisse kantud äriühing;
- puudub seotus teiste sama valdkonna ettevõtetega;
- juriidilise isiku osalus ettevõttes ei ületa 25%;

- ettevõtte töötajate arv on alla 10;
- taotluse esitamisele eelneva majandusaasta müügitulu ei tohi ületada 80000 eurot ja/või bilansimaht 80000 eurot;
- suunatud rahvusvahelistumisele ja töökohtade loomisele, kui ettevõtte tegutseb Tallinna linnapiirkonnas või Tartus;
- suunatud töökohtade loomisele, kui ettevõtte tegutseb väljaspool Tallinna linnapiirkonda või Tartut;
- ettevõtte ei ole eelnevalt saanud EAS-i stardi- ja/või kasvutoetust;
- ettevõtte osanikud ei ole samas valdkonnas tegutsemiseks eelnevalt töötukassast toetust saanud;
- ettevõtte vähese tähtsusega abi ei ületa 200000 eurot;
- ettevõtte müügitulu peab kolmanda aasta lõpuks ulatuma 80000 euroni;
- ettevõtte kohustub looma kaks uut töökohta, mille brutopalk on vähemalt 70 protsenti Statistikaameti poolt viimati avaldatud aasta keskmisest brutopalgast (01.09.2018 904,40 €) (Eesti Statistikaamet, tabel PA006);
- ettevõttel peab olema suutlikkus kasvada vähemalt 20% aastas.

„Enne taotluse esitamist on kohustuslik läbida eelnõustamine ja saada eelhinnang kohalikus maakondlikus arenduskeskuses. Pärast seda esitada taotlus e-teeninduse kaudu.“ (*Ibid ... 2018*)

Üheks põhitingimuseks on ka, et iga taotleja, kes on saanud toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist, peab avalikkust toetuse saamisest teavitama, kasutades selleks Euroopa Regionaalarengu Fondi ja EAS-i logo (vt Joonis 3).

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

EAS
Enterprise Estonia

Joonis 3. Euroopa Regionaalarengu Fondi logo koos EAS-i logoga
Allikas: <https://www.eas.ee/teavitamine/#articleblock-Kleebis>

Toetuse saamise tingimuste loetelu on aukartustäratav ja kaugeltki iga ettevõtte ei suuda selliseid eesmärke saavutada. Näiteks ütleb viimane punkt, et ettevõtte kohustub tagama müügitulu vähemalt 20-protsendise aastakasvu, mis ei ole enamuse Eesti ettevõtete jaoks reaalne. Seda mõjutab potentsiaalsete klientide väike ring ja tihe konkurents kõigis ärivaldkondades.

On ka loetelu dokumentidest, mille on kohustatud esitama iga toetust saada soovija. Dokumentide nimekiri on üsna muljet avaldav: eelhinnang, äriplaan, taotlus, finantsprognosid, finantsaruanded, hinnapakumised, tehniline ülesanne, töölepingu koopia, CV (resümee), volitus, kontserni koosseisu skeem. Mõne dokumendi esitamiseks on oma tingimused, mis selgitavad, millisel juhul need esitada tuleb.

Dokumentide nimekiri on tõesti pikk ja vahel kulub nende kokkukogumiseks mitte ainult palju aega, vaid ka energiat.

Projekti esitamise etapid (Starditoetus ... 2018):

1. infonõustamine maakondlikus arenduskeskuses üldise teabe saamiseks;
2. eelnõustamine eelhinnangu saamiseks;
3. taotluse registreerimine – taotlus koos lisadokumentidega esitatakse EAS-i e-teeninduses;
4. taotluse menetlemine – taotluse menetlemise käigus tutvutakse kulude abikõlblikkusega ning vastavusega kehtestatud tingimustele. Viiakse läbi ka seotud isikute analüüs;
5. otsustamine;
6. toetuse väljamaksmine – toetuse väljamaksmise eelduseks on maksetaotluse esitamine koos korrektsete kulu- ja maksedokumentidega. Toetust on võimalik välja võtta täies mahus või osadena (kuni 4 väljamakset);
7. arengunõustamine projekti abikõlblikkuse perioodil – pärast starditoetuse taotluse rahuldamise otsust asub ettevõtja oma äriplaani realiseerima. Maakondlikud arenduskeskused korraldavad arengunõustamise, et pakkuda ettevõttele igakülgset abi seotud eesmärkide saavutamisel ning jälgivad eraldatud raha sihipärast kasutust;
8. vahearuanne – toetuse saaja kohustub pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu esitama e-teeninduses vahearuanne, mis sisaldab andmeid tehtud kulutuste ja soetatud vara kohta;
9. nõustamine pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu – see on süsteemne ja pikaajaline, vähemalt kolmeaastane kliendisuhe arengunõustamist korraldava asutuse ja toetuse saaja vahel, milles nõustamine toetab äriplaanis toodud tegevuste järjepidevat elluviimist ja äriplaani edukat rakendumist. Toetuse saaja on kohustatud läbima arengunõustamine

vähemalt kord poolaastas. Taotluse rahuldamise otsuses on kirjas konkreetsed tähtajad, millal arengunõustamine peab olema läbitud;

10. projekti lõpetamine – projekti lõppedes esitab toetuse saaja EAS-ile läbi e-teeninduse lõpparuande. Lõpparuande esitamise hetkeks peab toetuse saaja olema saavutanud kõik seatud eesmärgid vastavalt esitatud äriplaanile ja finantsprognosidele.

Euroopa struktuurifondide toetused

Euroopa Liidu struktuuritoetused on vastavalt toetuse eesmärgile ja toetusvaldkonnale jaotatud kolme fondi vahel. Projektidele toetuste leidmisel aitavad üksikasjalikumalt kaasa maakondlikud arenduskeskused, mis pakuvad tasuta nõustamisteenuseid. Arenduskeskustest saab teavet projektide rahastamise võimaluste kohta, kasutades struktuurifondide meetodeid ja vajaduse korral teavet teiste võimalike toetusallikate kohta.

Toetuse saamiseks saab taotluse esitada juriidiline isik, kuid faktiliselt saab raha ainult füüsiline isik. Igal projektil võib olla ainult üks kontaktisik, kes tegelikult saabki rahalist toetust projekti realiseerimiseks. Just kontaktisik vastutab projekti elluviimise käigu eest ja jälgib kõigi püstitatud eesmärkide täitmist. Toetuse saamiseks mis tahes valdkonnas tuleb eelkõige ette valmistada projekt, mille õige koostamine suurendab toetuse saamise võimalusi.

„Projekti ettevalmistamine algab eesmärgi seadmisest ehk soovitava muutuse, mida konkreetse projekti elluviimisega taotletakse, kirjeldamisest ning tulemuste (mis ulatuses ja mis ajal peaks muutus avalduma) määratlemisest.“ (Juhend projektide ettevalmistamiseks ... 2015, 6)

Samuti on projekti üks olulisi osi projekti eelarve. „Projekti eelarve on projekti kogumaksumuse detailne kirjeldus. Eelarve koostamisel määratakse projekti tulemuste saavutamiseks vajalike rahaliste vahendite optimaalne suurus. Projekti eelarve peab olema kirjeldatud detailsusega, mis võimaldab toetuse andjal hinnata projekti kulude mõistlikkust, seost ja vajalikkust tulemuste saavutamisel ning hinnata tegevuste muutumisega kaasnevat võimalikku finantsmõju.“ (*Ibid.*, 7)

„Projekti tegevused peavad tagama planeeritud tulemuste saavutamise, kasutades ratsionaalselt olemasolevaid ressursse ehk sisendeid. Projekti ressursid on projekti tegevuste läbiviimiseks vajalikud inimesed, füüsilised tegurid ja finantsvahendid. Kõiki projekti tegevusi ja kulusid tuleb hinnata ja põhjendada, miks need on vajalikud tulemuste saavutamiseks.“ (*Ibid.*, 7)

Lisaks sobiva projekti kirjutamisele on vaja esitada ka dokumendid. „Projektiga seotud dokumentatsioon annab ülevaate, mis projektis tehtud, mida tehakse ning mida planeeritakse teha.

Projekti dokumentatsiooni moodustavad kulude abikõlblikkust tõendavad dokumendid ning muu projektiga seotud dokumentatsioon (näiteks riigihanke dokumentatsioon, lepingud, aruanded jne), mis on oluline projekti ja sellega seotud tegevuste tõendamiseks.“ (*Ibid.*, 27)

Toetust makstakse maksetaotluse alusel nii (Juhend projektide ettevalmistamiseks ... 2015, 28):

- 1) tegelike ja tasutud abikõlblike kulude alusel;
- 2) kulude lihtsustatud hüvitamisviiside alusel;
- 3) põhjendatud juhtudel ka ettemaksena.

„Iga konkreetse projekti toetuse maksmise kord ning nõutavad tõendid määratakse TAT õigusaktis. Reeglina makstakse toetuse saajale toetus pärast kauba, teenuse või töö kättesaamist kulude hüvitamisena, teatud tingimustel ka enne kauba, töö või teenuse kättesaamist ettemaksena. Toetusest hüvitatav kulu peab olema ka toetuse saaja poolt makstud projekti abikõlblikkuse perioodi või 45 kalendripäeva pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu, kuid see ei või olla hilisem kui 31. detsember 2023.“ (*Ibid.*, 28)

Eesti Töötukassa ettevõtluse alustamise toetus

Töötukassast võib ettevõtluse alustamise toetust taotleda töötu või töötajana registreeritud mittetöötav pensionär, kes saab vanaduspensionari. Tulenevalt Tööturuteenuste ja -toetuste seadusest antakse toetust ettevõtlustegevuse alustamiseks üle 18-aastasele isikule, kes on läbinud ettevõtluskoolituse või kellel on kutse- või kõrgharidus majanduse alal või ettevõtluskogemus. (TTTS§ 19 lg 1 p.1)

Taotlejal isikul peab olema ettevõtluskoolituse läbimise tunnistus või kutse- või kõrgharidus majanduse alal või ettevõtluskogemus. Töötukassa loeb ettevõtluskogemuseks füüsilisest isikust ettevõtjana või äriühingu juhatuse liikmena tegutsemist vähemalt ühe aasta. Väiksema ettevõtluskogemuse puhul ei saa töötukassa olla kindel, et taotlejal on piisav ülevaade ettevõtlusest ja ta on võimeline looma jätkusuutliku ettevõtte. Kui soovetakse taotleda ettevõtluse alustamise toetust ettevõtluskoolituse läbimise alusel, peab ettevõtluskoolituse kogumaht olema vähemalt 56 tundi ja selle käigus omandatud sellised teadmised nagu ettevõtluse alused, ettevõtja isikuomadused, äriseadustiku nõuded, aga ka ettevõtlusvormid ja nende erinevused. (Ettevõtluse ... 2018)

Toetust taotledes peab oskama äriideed analüüsida, äriplaani koostada, tundma raamatupidamise põhialuseid, maksustamise süsteemi jne.

Ettevõtluskoolitusena võtab töötukassa arvesse ka ülikoolis läbitud aineid juhul, kui nende sisu ja maht vastab nõuetele. Et olla kindel, kas läbitud ainete maht on piisav, tasub konsulteerida töötukassa spetsialistiga. Samuti on ettevõtluskoolitust võimalik läbida töötukassa kaudu.

Ettevõtluse alustamise toetust ei anta isikule, kelle suhtes kehtib ärikeeld, kellel on maksuvõlg riigi või kohaliku omavalitsuse ees, aga ka juhul, kui esitatud äriplaani on liiga riskantne.

Toetust taotlev töötaja peab töötukassale esitama avalduse, äriplaani, resümee (CV) ja koopiad dokumentidest, mis tõendavad Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 19 lg 1 punktis 2 nimetatud nõude täitmist. (TTTS § 19 lg 1 p.2)

Dokumendid võib esitada töötukassa iseteenindusportaali kaudu. Avaldus, äriplaani ja teised dokumendid peavad olema tõlgitud eesti keelde. Töötukassa kodulehelt leiab abimaterjalid korrektse äriplaani koostamiseks. Lisaks kontaktandmetele ja andmetele hariduse või ettevõtluskogemuse olemasolu kohta tuleb märkida ka soovitud toetussumma. Toetuse maksmise avalduse menetlemisele võib kuluda kuni 30 tööpäeva alates selle esitamisest Eesti Töötukassale. Positiivse otsuse korral makstakse toetus välja kümne tööpäeva jooksul. (Ettevõtluse ... 2018)

Kui äriplaanis on olulisi puudusi, mille parandamine nõuab põhjalikku analüüsi ja selgitamist, siis toetust ettevõtluse alustamiseks ei saa.

Oma ettevõtte loomine on lubatud alles pärast seda, kui toetus on jõudnud pangakontole. Koos toetuse saamisega lõpeb töötaja staatus ja lõpevad töötutoetuse väljamaksed. Toetuse saaja peab kuue kuu jooksul alates toetuse ülekandmisest looma uue äriühingu või registreerima end füüsilisest isikust ettevõtjana ja alustama äriplaanis kavandatud tegevuste elluviimist.

Toetuse saaja peab toetust kasutama sihtotstarbeliselt vastavalt esitatud äriplaanis toodud investeeringute tabelile ühe aasta jooksul toetuse saamisest. Kõik toetussumma eest tehtud kulutused peavad olema põhjendatud, läbipaistvad, detailselt lahti kirjutatud ja äriplaani realiseerimiseks otseselt vajalikud. Lisaks sellele, toetuse saaja peab esitama Eesti Töötukassale toetuse kasutamise aruande vähemalt kaks korda aastas arvates toetuse ülekandmisest, aga ka kahe aasta jooksul toetuse ülekandmisest võimaldama Eesti Töötukassal teostada paikvaatlust oma tegevuskohas. Kui majandustegevuse alustamata jätmise või lõpetamine ei ole seotud mõjuvate põhjustega, peab toetuse saaja toetuse täies ulatuses töötukassale tagastama. (Потеряли работу... 2017)

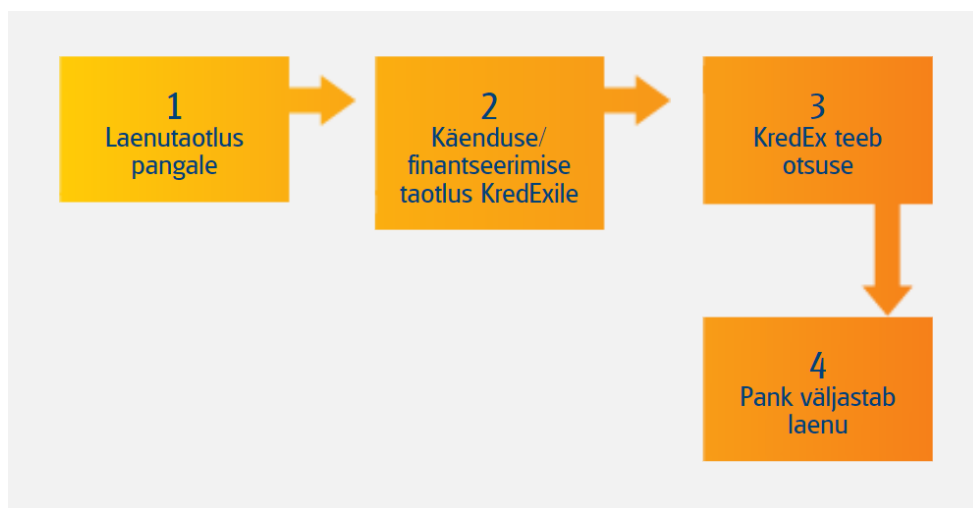
Stardilaen

Stardilaenu väljastavad pangad ja 80% rahastab finantseerimisasutus KredEx .

Saamise tingimusteks on (Stardilaen... 2018):

- äriregistris registreerimisest ei ole möödunud üle kolme aasta;
- töötajate arv kuni 250 inimest, aastakäive mitte üle 50 miljoni euro, aastabilansi kogumaht aga kuni 43 miljonit eurot;
- ettevõtte omakapital vastab äriseadustikus sätestatud nõuetele;
- ettevõttel ega selle omanikel pole ületähtjalisi ajatamata võlgnevusi;
- ettevõtte on suuteline endale võetud laenukohustusi teenindama;
- ettevõtte on usaldusväärne ja tema äriplaan on teostatav.

Stardilaenu saamiseks tuleb pöörduda panka ja täita laenu taotlus, mille pank omakorda edastab KredExile. Olemas peab olema äriplaan, mis sisaldab järgmise 3 aasta finantsprognosi. Kui ettevõtte juba tegutseb, tuleb esitada viimase majandusaasta aruanne. Esitatud bilanss ja kasumiaruanne ei tohi olla vanemad kui 12 kuud. Kogu vajaliku teabe olemasolul langetab KredEx otsuse üldjuhul kahe nädala jooksul. Stardilaenu väljastab panga ja KredExi positiivse otsuse alusel pank (vt Joonis 4). Stardilaenu käendust väljastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest. (*Ibid.*, 2018)

Joonis 4. Stardilaenu taotlemine

Allikas: <http://kredex.ee/ettevõtte/laen-ja-kaendus-3/stardilaen-2/>

Fond PROTOTRON

Fondi PROTOTRON osalisteks võivad olla nii füüsilised isikud kui ettevõtted ideedega erinevatest valdkondadest, aga eriti säästvad tehnoloogiad, tervishoid, uued materjalid, tööstuse

digitaliseerimine ja *fintech*-lahendused. Prototronile võib oma idee esitada igäüks sõltumata soost, vanusest, rahvusest, kodakondsusest, usutunnistusest, haridusest või tööst. Taotlejate suhtes ei tohi olla diskrimineerimist ning ideede vastuvõtmise otsused tehakse üksnes ideede kriteeriumite analüüsi alusel. (Tingimused ... 2018)

Osalemiseks piisab korrektse avalduse Prototroni veebilehele laadimisest või selle Facebooki kaudu saatmisest. Edukaks peetav idee peab vastama järgmistele kriteeriumitele (*Ibid.*, 2018):

1. tehnoloogiline uudsus – idee on tehnoloogilisest seisukohast uus, originaalne ja/või ebatavaline;
2. meeskonna pädevus – meeskonnal on ideede elluviimiseks piisavalt teadmisi ja oskusi;
3. prototüübi turupotentsiaal – pakutav toote prototüüp on turul konkurentsivõimeline, s.t turul on toote vastu olemas vajadus, huvi ja nõudlus;
4. rahvusvaheline kasvupotentsiaal – toote vastu on huvi ka välisriikides;
5. läbimõeldud ärikontseptsioon – meeskonnal on olemas kindel strateegia, kuidas ettevõtte saavutab oma sihid ja eesmärgid.

Edasi vaatavad taotlused läbi ja hindavad projekti mentorid ja eksperdid. Esimese etapi käigus esitatud taotlused vaadatakse läbi komisjonis ja ekspertide otsuse põhjal koostatakse TOP 40 nimekiri, s.t 40 meeskonda, kelle ideed lähevad edasi järgmisesse etappi. Valitud meeskondade jaoks korraldatakse seminar, kus käsitletakse intellektuaalse omandi aluseid, prototüübi loomist ning rahastamise ja müügi võimalusi. Teise etapi käigus valitakse TOP 20 meeskondade nimekiri. Otsus langetatakse ettevalmistatud investordokumentide põhjal. Kolmas etapp toimub mentorpäeva lõpus, mille jooksul valitakse TOP 10 meeskonnad, kes osalevad hiljem *pitch*-päeval ja meediasuhtluse meistriklassis. See valmistab meeskonnad ette ideede lõplikuks esitlemiseks ekspertkogu ees, kes teeb lõppotsuse võitjate ja võitnud idee rahastamise osas. Ekspertkogult kõrgeima hinnangu saanud meeskond saab Prototronilt rahastuse ja kõik mittemateriaalsed auhinnad. (*Ibid.*, 2018)

Kokkuvõtvalt peab osalemiseks fondis PROTOTRON olema unikaalne ja hästi läbimõeldud idee, mis vastab eduka äri põhikriteeriumitele. Idee peab olema nõutud ja omama arengupotentsiaali. Kui esitatud idee on esimese valiku läbinud, tegeletakse meeskondade liikmetega edasi, et pakkuda neile kõiki võimalusi järgmiste etappide läbimiseks. Esimesel etapil antakse vajalik teadmistepagas, mida on tarvis teise etapi läbimiseks, teisel etapil teadmised, mida saab kasutada kolmanda etapi läbimiseks. See tähendab, et isegi kui piisavat teadmistepagasi seljataga pole, on

siiski olemas kõik võimalused jõuda järgmisesse voo. Selle fondi lahutamatuks plussiks on ka see, et isegi neile osalejatele, kes edasi ei jõudnud, antakse olulised teadmised, mis on abiks oma ärikarjääri ülesehitamisel.

Taotluse võib esitada igaüks sõltumata soost, vanusest, usust jne. Fondi Prototron kevadisse rahastusvooru esitati 230 ideed; peale Eesti oli pretendente Venemaalt, Leedust, Lätist, Soomest, Valgevenest, Iraanist, Poolast ja Gruusiast, aga ka Indiast, Tunisest ja Egiptusest. (Jagasime ... 2018) Samuti ei ole osalemiseks vaja finantsaruandeid ja pikki äriplaan, vaid piisab väärt ideest ja vormi täitmisest ametlikul veebilehel ning võibki jääda ootama esimese valiku tulemusi.

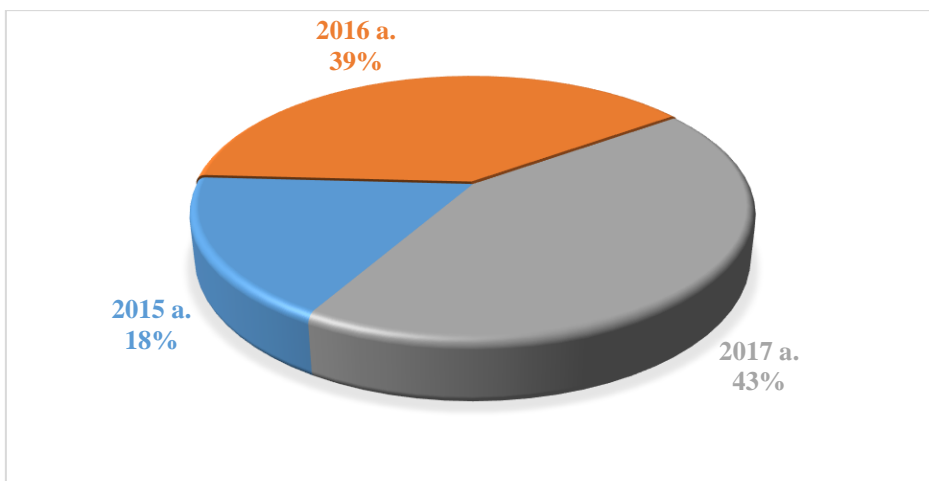
1.2. Toetuse saamise/taotlemise sagedus (statistika)

Töö kirjutamise ajal ei õnnestunud autoril suhelda kõigi rahalise toetuse võimaluste esindajatega. Palve intervjuuks või statistiliste andmete väljastamiseks esitati järgmistele asutustele:

1. Swedbankile palvega anda teavet stardilaenu kohta. Pangaandmete väljastamise struktuur näeb ette avalduse esitamist ja Swedbankist juhendaja leidmist, kes hakkab kontrollima pangaandmete kasutamist lõputöö kirjutamisel. Pikad otsingud antud teemas orienteeruva inimese leidmiseks ja käigud ühest rahandusosakonnast teise jooksid liiva, kuna selgus, et pank ei tee stardilaenude andmise kohta statistikat. Pangas ei ole stardi- või mõne muu laenu andmiseks eraldi osakonda. Seepärast puuduvad autoril stardilaenu kohta igasugused statistilised andmed.
2. Fond PROTOTRON ja Euroopa Liidu Struktuurifondide toetused ei nõustunud samuti oma toetuste kohta üksikasjalikke statistilisi andmeid andma.
3. Andmed Eesti Töötukassa ettevõtluse alustamise toetuste ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) toetuste kohta on avalikult kättesaadavad ning seepärast ei valmistanud nende saamine erilisi raskusi.

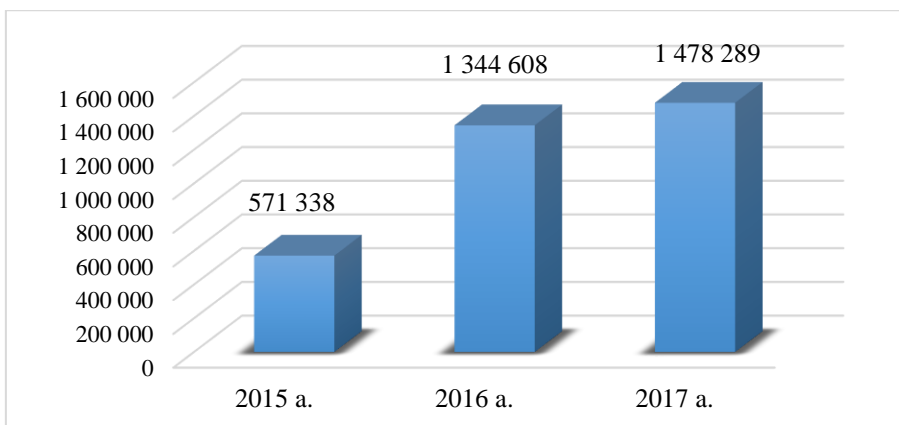
Selles alapeatükis käsitleb autor kahte põhilist toetust puudutavaid andmeid – Eesti Töötukassa ettevõtluse alustamise toetused ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) toetused viimase 3 aasta (2015-2017) lõikes.

3 aasta jooksul on EAS-ist saadud kokku 234 toetust: 2015. aastal 41, 2016. aastal 92 ja 2017. aastal 101 (vt Joonis 5).

Joonis 5. EAS-i poolt aastatel 2015-2017 rahastatud projektide arv
Allikas: Autori koostatud

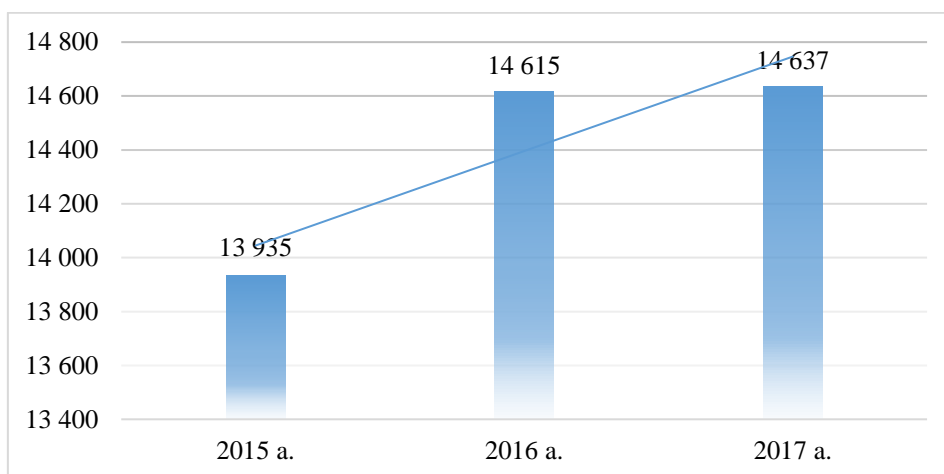
Toetuse summa ei saa ületada 80% projekti maksumusest ja maksimaalselt on võimalik saada kuni 15000 eurot. Möödunud 2017. aastal said suurima võimaliku summa 65 projekti kokku summas 975000 eurot. Kokku rahastati projekte 1478289 euro eest, mis on 133681 euro võrra rohkem kui 2016. aastal ja 906951 euro võrra rohkem kui 2015. aastal (vt Joonis 6).

Joonis 6. EAS-i poolt aastatel 2015-2017 eraldatud summad kokku (eurodes)
Allikas: Autori koostatud

Trend on kahtlemata kasvusuunas ja toetuste arv kasvab iga aastaga. Huvitav on märkida, et kõige kallima projekti maksumus väheneb aasta-aastalt. Kui 2015. aastal oli kõige kallima projekti maksumus 72850 eurot, siis 2017. aastal 35400 eurot. Projektide maksumuse vähenemine annab tunnistust, et inimesed on õppinud oma raha paremini jaotama.

Võimatu on mitte märgata positiivset trendi Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse starditoetuste suurenemises. Kui 2015. aastal oli keskmine toetus 13935 eurot, 2016. aastal 14615 eurot, siis 2017. aastal juba 14637 eurot (vt Joonis 7), mis on maksimaalsest toetussummast 364 eurot vähem.

Joonis 7. EAS toetuse keskmised näitajad aastatel 2015-2017 (eurodes)

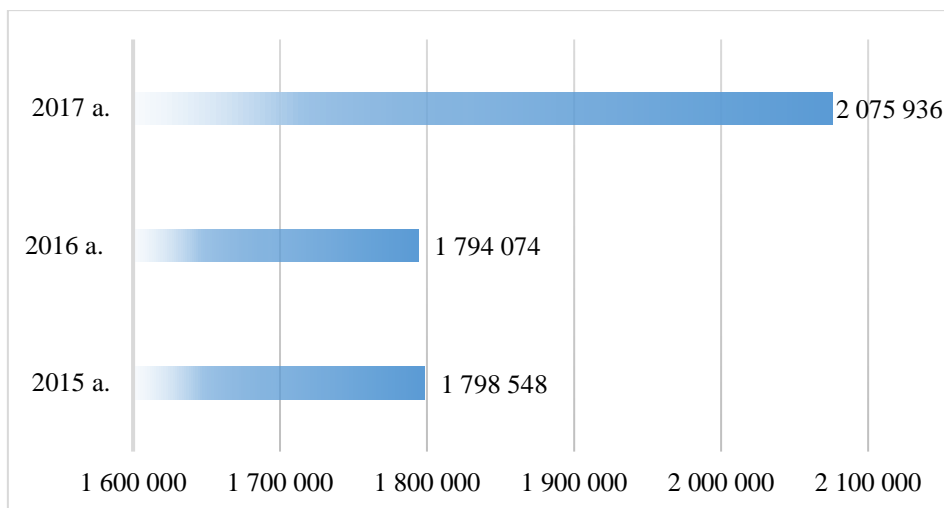
Allikas: Autori koostatud

2018. aasta hetkeseisuga on oma projekti arendamiseks rahalist toetust saanud juba 90 ettevõtet, neist 55 said maksimaalse toetuse. Toetuste kogusumma oli 1292048 eurot. Viimane toetus saadi 30.10.2018 (06.11.2018 andmed).

Kõik summad maksti välja Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERDF), mis on suunatud majandusliku ja sotsiaalse ühenduvuse tugevdamisele Euroopa Liidus erinevate piirkondade arengu tasakaalustamise teel. (European ... 2018)

Töötukassa andmetel taotles Eestis ettevõtluse alustamise toetust (EVAT) 2015. aastal 1085 inimest, kellest 402 said toetust; 2016. aastal oli taotlejaid 981 ja toetuse saajaid 401; 2017. aastal oli taotlejaid 1109, kellest said toetuse 464.

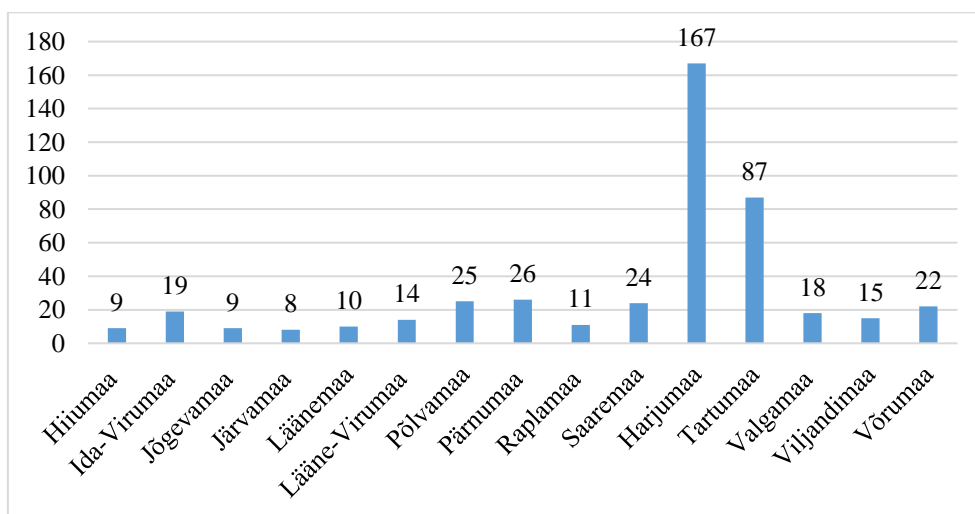
Praegusel hetkel on ettevõtluse alustamise toetuse summa 4474 eurot, järelilikult väljastati möödunud aastal toetusi kokku summas 2075936 eurot (vt Joonis 8). 2015. aastaga võrreldes kasvas eraldatud toetuste arv ligikaudu 15%.

Joonis 8. Töötukassa poolt aastatel 2015-2017 eraldatud kogusummad (eurodes)
Allikas: Autori koostatud

EAS sponsoreeris 2017. aastal projekte summas 1478289 eurot, Töötukassa eraldas samal aastal 597647 eurot rohkem.

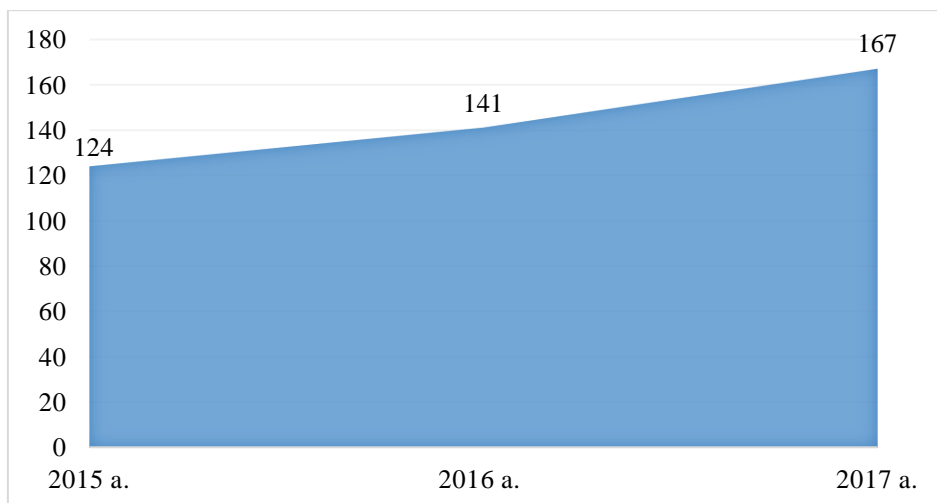
Kui vaadata statistikat piirkondade kaupa, on kõige populaarsem piirkond Harjumaa.

Joonis 9. Eesti Töötukassa toetuse saajate arv piirkondade lõikes (tükkides)
Allikas: Autori koostatud

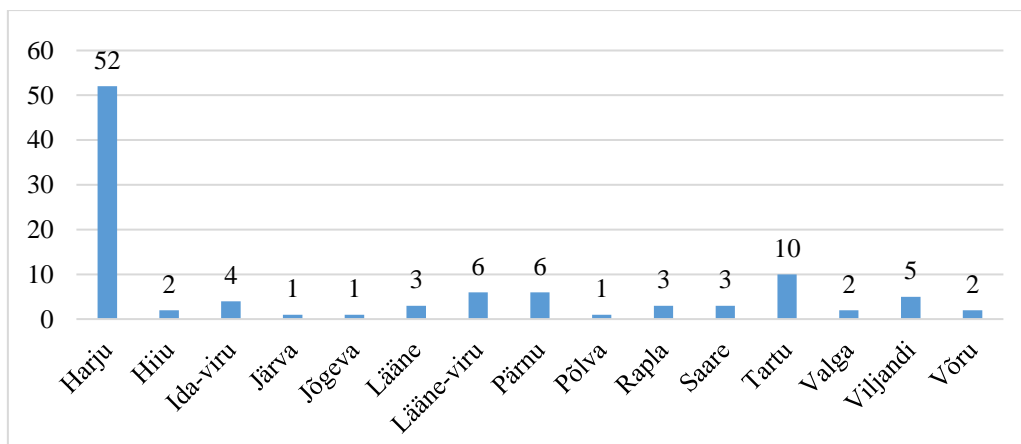
Joonisel 9 on kujutatud 2017. aastal väljastatud toetuste koguarvu piirkondade lõikes.

Nagu näha jooniselt 10, 2017.aastal suurenes Eesti Töötukassa väljastatud toetuste arv 43 võrra võrreldes 2015 aastaga .

Joonis 10. Harjumaa piirkonnas toetuse saanud projektide arv (tükides)
Allikas: Autori koostatud

Ka EAS-i puhul on kõige populaarsem piirkond Harjumaal. 2015. aastal sponsoreeriti Harjumaal 10 projekti kogusummas 144211 eurot, mis moodustas 25% 2015. aastal sponsoreeritud projektide kogusummast. 2016. aastal läks Harjumaale 499658 eurot, mis on 37% kogusummast. Nagu näha jooniselt 11, oli Harjumaal 2017. aastal 52 sponsoreeritud projekti kogusummas 760601, mis on 51% kogusummast.

Joonis 11. EAS-i toetuse saajate arv piirkondade lõikes (tükides)
Allikas: Autori koostatud

Harjumaal eraldatud toetuste suur arv ei tekita küsimusi, kuna hulk ettevõtteid alustab oma tegevust just siin. Kõige suurem rahvastikuarv ja head arenguvõimalused meelitavad tulevasi ärimehi alustama oma tegevust just pealinnas. Statistika kohaselt see näitaja üha kasvab.

Eesti ülejäänud piirkondades kõigub näitaja aastast aastasse ühel tasemel, mis kõneleb sellest, et väikestes piirkondades peaks võib-olla pöörama rohkem tähelepanu inimeste teadlikkusele alustavate ettevõtete rahaliste toetuste saamise võimalustest.

Väikestes piirkondades on väga oluline arendada välja võimalikult palju ideid ja soodustada uute ettevõtete asutamist, mis mõjutab nende arengut.

Eraldatud toetuste iga-aastane kogukasv teeb ainult rõõmu. See tähendab, et igal aastal realiseerub järjest rohkem äriideid, avatakse uusi ettevõtteid ja selle tulemusena luuakse uusi töökohti, tänu millele ei kasva töötus ja sellest tulenev kuritegevus.

Tänu uute ettevõtete loomisele paraneb ka riigi üldine majanduslik olukord.

Uute ettevõtete loomine parandab ka riigi ja kogu Euroopa Liidu üldist majanduslikku olukorda. Euroopas asuvad väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted on Euroopa majanduse mootor ja peamised liikumapanevad jõud jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks ning töökohtade suurendamiseks ja parandamiseks.

Euroopa Liidu eraldatud vahendite jaoks loodi nii fond, EAS kui ka EVAT. Euroopa Komisjon paneb oma poliitika keskmesse väikeettevõtete vajadused. Kuna väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted esindavad Euroopa majanduse mootorit, on nad ka töökohtade loomise ja majanduskasvu peamiseks teguriks. (Ramona 2011, 777)

2. UURINGUTE TULEMUSTE ANALÜÜS

Töös püstitatud eesmärkide saavutamiseks viis autor läbi kaks uuringut: küsitlus-intervjuu inimestega, kel on kogemusi rahalise toetuse taotlemisega ja küsitlus, et analüüsida alustavate ettevõtete finantstoetuste olemasolevaid võimalusi, tuginedes potentsiaalsete taotlejate arvamusele.

2.1. Peamised keeldumise põhjused toetuse taotlemisel

Taotluse tagasilükkamise peamiste põhjuste kindlaksmääramiseks viidi läbi uuring-intervjuu (vt lisa 1). Küsitleti kokku 7 inimest. Intervjueeritavad olid erinevast soost ja erinevast vanuserühmast inimesed, peamine kriteerium oli taotluse esitamise kogemus alustava ettevõtte rahalise toetuse mingi variandi saamiseks, nimelt:

- Eesti Töötukassa
- EAS
- Stardilaen

Uuringus osalesid inimesed, kes olid esitanud taotluse ja saanud kas positiivse või negatiivse vastuse. Kõigile intervjueeritavatele lubati anonüümsus, seetõttu ei mainita töös nimesid.

Sobivate toetuste valik ei olnud iga taotleja jaoks lihtne ega tasakaalustatud otsus. Asjakohase rahalise toetuse valimisel pöörati enam tähelepanu pakutud summadele ja otsustusperioodile. „*Peamine kriteerium oli rahalise toetuse saamise usaldusväärsus ja kiirus, sageli kulus selleks mitmeid kuid.*“ Samuti oli oluline kriteerium kavandatud toetuste üksikasjalik uurimine, kuna näiteks kõik toetused ei toeta käsitöö edendamist: „*Finantstoetuse valisin selle, mida oli võimalik antud valdkonnas saada töötukassalt. EAS ei toetanud käsitöö valdkonda põhimõtteliselt.*“

Huvitav, et küsimusele: „Kas otsus pöörduda lisakapitali järele oli seotud finantsvarude puudumisega või finantstoetuse saamise tingimused sobisid Teile paremini?“ vastused erinesid, üks teadis eelnevalt, et ideede elluviimiseks läheb vaja täiendavat finantseerimist: „*Teadsin seda juba enne ettevõtte asutamist*“, teise jaoks ei olnud finantstoetuse taotlemise otsus tingitud ainult

omavahendite puudumisest. Toetust taotlesid ka need, kellel oli piisavalt raha oma äritegevuse arendamiseks, öeldes et „*mida rohkem võimalusi, seda parem*“. Ja see on tõesti nii, kuna toetuse saamiseks ei pea oma finantsolukorda tõendama. Peaasi on huvitav idee, osata seda esitada ja potentsiaalsele investorile huvi pakkuda.

3 küsitletut said esitatud taotlusele positiivse vastuse, 4 puhul tehti negatiivne otsus.

Ja kui positiivsete otsuste puhul pole küsimusi, siis negatiivsed otsused pakuvad põhjalikumaks uurimiseks rohkem huvi. Pöörates tähelepanu teiste inimeste vigadele võib koostada ideaalse avalduse esitamise mudeli soovitud toetuse saamiseks.

Positiivse otsuse peamiseks põhjuseks oli: «*Usutav äriplaani ja enesekindel esinemine.*» Kuid ilmsesid ka probleemid, kusjuures raskused, millega küsitletavad kokku puutusid, olid: «*Esimest taotlust vaadati läbi väga kaua ja lükati tagasi põhjendusega, et turuanalüüs olla puudulik.*» ja «*Oma äriplaani toimimise tõestamine toetuse andjale.*»

Läbiviidud intervjuude põhjal järeldas autor, et muidugi tuleks rohkem tähelepanu pöörata teoreetilisele osale, nimelt äriplaani ja finantsprognosidele. Nagu Barrow märkis: „Võimalik, et kõige olulisem samm uue ettevõtte loomisel või olemasoleva laiendamisel on äriplaani koostamine.“ (Barrow *et al.* 2001, 6) Iga küsitletu, kes oli saanud oma avaldusele negatiivse vastuse, leidis, et just vale äriplaani oli keeldumise põhjuseks. Enne äriplaani kirjutamist tuleb ära teha suur töö, vastasel juhul ei kanna see mingit vilja, vaid on lihtsalt ettevõtja aja ja potentsiaali raiskamine. Paljude uustulnukate eksimus on reaalsuse kaunistamine.

Algaja ettevõtja, kes kirjeldab oma äriplaani «kõik on suurepärase» vaimus, riskeerib oma usaldatavusega investorite, kogunud inimeste silmis, kes tunnevad tegelikke riske, mis alustava ettevõttega kaasnevad. Selline naiivsus teeb vajaliku raha saamise raskemaks, mitte lihtsamaks. (Mullins 2010, 92) “Äriplaani on esimene ja võimalik, et ainus märkimisväärne kontakt ettevõtja ja potentsiaalse sponsori vahel.” (Shepherd, Douglas 1999) Seetõttu vajab äriplaani kõige rohkem tähelepanu. Äris, nii nagu ka elus, ei ole ettevõtjal võimalust jätta esimest muljet kaks korda. On väga oluline äratada huvi ja veenda äriplaani esimestel lehekülgedel.

Inimeste jaoks, kes on kaugel numbritest ja planeerimisest, võib see saada tõsiseks probleemiks nende teel eesmärkide saavutamise poole. Edu ei toonud ka ühe küsitletu otsus pöörduda äriplaani kirjutamisega tegeleva firma poole. Ta leiab, et äriplaani koostamiseks firma poole

pöördumine oli vale otsus, sest see firma ei tunne kõiki äritegevuse peensusi ega suuda kirjeldada näiliselt väheolulisi, kuid olulisi punkte. „Kõik sellised firmad töötavad vastavalt teatud standardile, nad ei hooli tulevase ettevõtte hingest.“

7 küsitlusest 4 said negatiivse vastuse. Üks neist esitas oma taotluse uuesti, võttes arvesse kõiki saadud märkusi ja sai positiivse vastuse. Kolm ülejäänut loobusid erinevatest fondidest rahalise toetuse saamise mõttest ja otsustasid eraisikuna laenu võtta.

Ettevõtete finantsseisund ei sõltu praegu kuidagi rahalise toetuse vormist, võib eeldada, et rahaline toetus on ettevõtja jaoks oluline kui esimene tõuge eesmärkide saavutamiseks. Seda märkisid ka vastanud: „Rahaline toetus mängis suurt rolli, oli piisav ja vastas ootustele! See oli omamoodi samm edasi ja tekkis kindlus“; „Toetuse suurus oli esialgu üksinda alustamiseks piisav, sain kõik mis küsisin“; „Finantstoetus aitas ettevõtte teenuseid edendada, oli piisav ja vastas ootustele! See mõjutas positiivselt minu ettevõtte edasist arengut.“

Samuti väärub märkimist, et saadud toetust peavad lisakoormaks ainult need ettevõtjad, kes said finantseeringu laenu võtmise teel. Need, kes said eri fondidest alustava ettevõtte toetust, ei leia, et neil on suur vastutus, ja erinevate aruannete kirjutamine kasutatud raha kohta ei kujuta endast nende jaoks probleemi. Võimaluse korral esitaks enamik ettevõtjaid taotluse uuesti.

Kokkuvõttes võib öelda, et enamik vastanutest leiab, et riik on huvitatud uute ettevõtete avamisest ja loob kõikvõimalikud tingimused nende arenguks.

2.2. Toetusega rahulolu analüüs

Üldise toetusega rahuolu kindlaksmääramiseks koostas autor online-küsitluse. Küsitluses osalesid peamiselt ettevõtteid, kes on tegutsenud kuni kolm aastat. Selle vanusekriteeriumi valis autor rahalise toetuse saamise tingimuste alusel. Küsitluse läbiviimiseks esitati taotlus äriregistrile, kes andis 1200 kuni kolmeaastase Eestis registreeritud ettevõtte nime ja e-posti aadressi. Küsitluse näide on toodud lisa 2.

Küsitluse peamised eesmärgid olid:

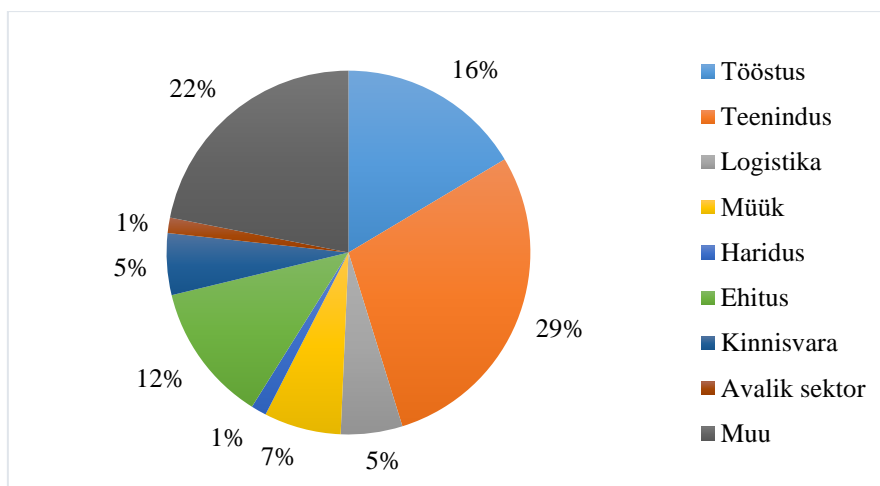
- selgitada välja, kui teadlikud on inimesed ettevõtte finantstoetuse võimalustest;

- määrata kindlaks, millised olemasolevatest võimalustest tunduvad ettevõtjatele kõige sobivamad;
- selgitada välja alustavate ettevõtete vajadused, et määrata kindlaks olemasolevate toetuste väärtus.

Küsitlus viidi läbi elektrooniliste kanalite kaudu, saates e-kirja. Kokku saadi 73 vastust.

1) Teie ettevõtte tegevusvaldkond?

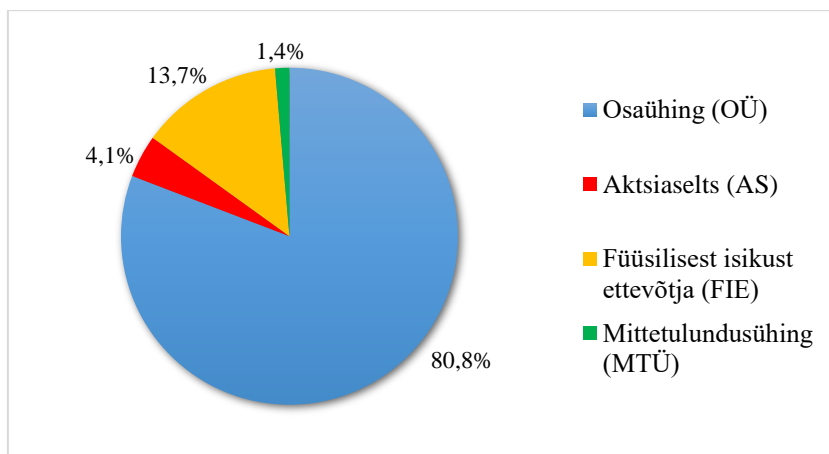
Ettevõtete tegevusvaldkond oli täiesti erinev. Kõige rohkem vastanutest (29%) avas teenindussektori ettevõtte, teisel kohal oli vastus “muu” (22%), täpsustamata tegevuse valdkonda, kolmandal kohal on tootmine (16%), millele järgneb ehitus (12%). Avalik sektor, kinnisvara, haridus, logistika ja müük moodustavad 1% kuni 7% (vt Joonis 12).

Joonis 12. Ettevõtte tegevusala
Allikas: Autori koostatud

2) Milline on Teie ettevõtlusvorm?

Enamik vastanutest (80,8%) valis oma äritegevuse vormiks Osäühing (vt Joonis 13). Ja see pole üllatav. „Osäühing on alustavale ettevõtjale ja väike-ettevõtluseks kõige sobivam vorm, eriti kuna nüüd lubatakse tegutsema hakata juba enne osakapitali sissemaksmist. Osakapitali miinimumsuuruseks on 2500 eurot, mis tuleb lõpuks sisse maksta.“ (Teearu 2013)

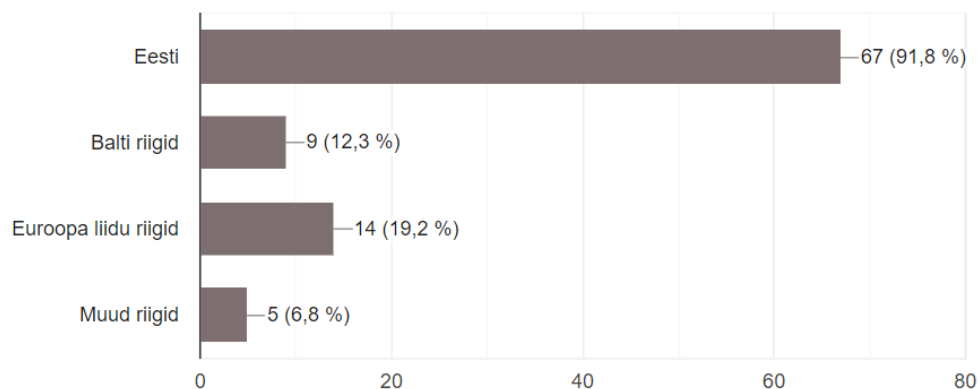

Joonis 13. Ettevõtlusvorm
Allikas: Autori koostatud

Teisel kohal populaarsuselt on FIE (13,7%). Kõige ebapopulaarsemad olid AS (4,1%) ja MTÜ (1,4%) vastanutest, ainult 1 vastanu. Nende kahe ettevõtte vormi ebapopulaarsust on lihtne seletada, AS-i puhul väärub märkimist, et mitte kõigile ei meeldi selle ettevõtlusvormi tegevuse avamise tingimused, Aktsiaselts on suuremamahuliseks ettevõtluseks, aktsiakapitali miinimumsuuruseks on 25 000 eurot. (Tearu 2013) Samuti nõutakse AS-ile iga-aastast auditit. Mis puutub MTÜ-desse, siis siin on kõik väga lihtne. MTÜ on mittetulundusühing, mille eesmärgiks ei ole kasumi teenimine, vaid kavandatud eesmärkide saavutamine.

Nagu käesolev küsitlus näitas, on oma ettevõtte loomise eesmärgiks oma finantsolukorra parandamine (vt Küsimus 5), mistõttu selline ettevõtlusvorm nagu MTÜ on ebapopulaarne.

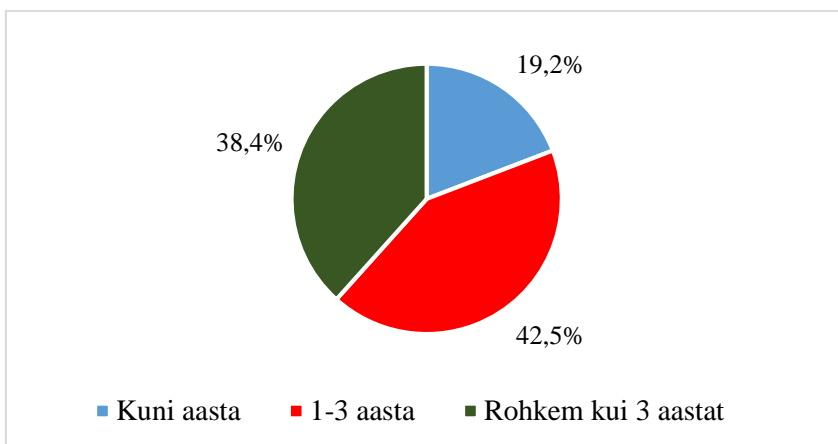
3) Mis on Teie ettevõtte tegevuskoht?

Joonis 14. Ettevõtte tegevuskoht
Allikas: Autori koostatud

Jooniselt 14 nähtub, et enamus ettevõtetest tegutsevad Eestis, 91,8% vastanutest. Paljud ettevõtted ületavad täienduseks kohalikule Eesti turule ka meie riigi piire. Kokku sisenes välisurule 38,3% ettevõtet, Euroopa Liidu riikides töötas neist 19,2% ja Balti riikides 12,3%. See on väga hea näitaja. Eesti ettevõtjad peavad sisenema rahvusvahelisele turule, et edendada Eesti tooteid ja meelitada välisinvestoreid.

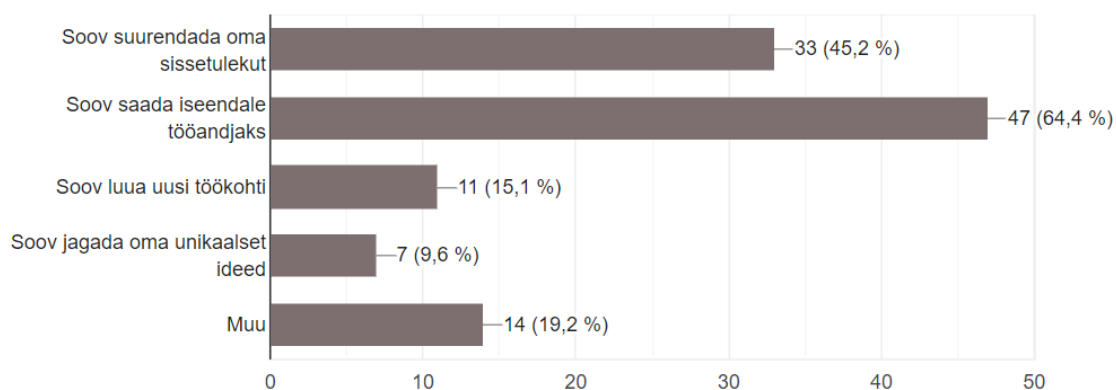
4) Kui kaua töötab Teie ettevõtte?

Joonis 15. Ettevõtte töötamise kestus
Allikas: Autori koostatud

Enamik ettevõtteid tegutseb ühest kuni kolme aastani (vt Joonis 15). Kokku on 61,7% analüüsitud ettevõtetest võimalus taotleda täiendavat rahalist toetust, kuna nad töötavad kuni kolm aastat. Loomulikult tuleb selleks täita ka muid tingimusi.

5) Millega oli seotud Teie soov avada oma äri?

Joonis 16. Oma ettevõtte loomise põhjused

Allikas: Autori koostatud

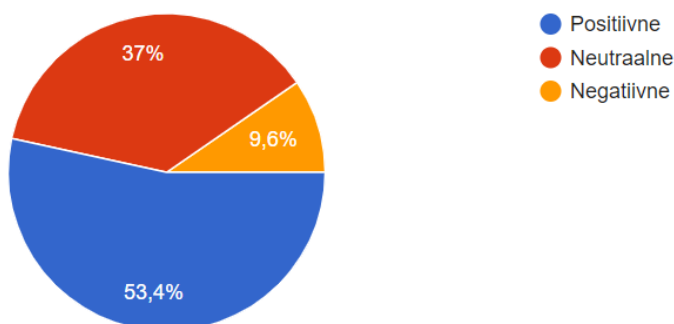
Nagu küsitluse tulemused näitavad, oli oma ettevõtte avamise motivatsiooniks eelkõige soov saada iseendale tööandjaks, 64,4% vastanutest valis selle vastusevariandi, vastates küsimusele, mis motiveeris neid ettevõtet avama. Just soov koostada oma graafik, luua endale mugav töökeskkond ja eeldus, et oma äri avamisel kaob sõltuvus kellestki teisest, motiveerib inimesi kõige enam. Teisel kohal on soov suurendada oma sissetulekuid (45,2%).

Mitte eriti populaarne põhjus on soov luua töökohti teistele (15,1%) ja soov jagada oma äriideed (9,6%). (vt Joonis 16) Seega võib märkida, et enamikel juhtudel on inimesed oma ettevõtte avamisel motiveeritud isiklikest vajadustest.

Kuigi tulevased ettevõtjad ei sea endale esmajoones selliseid eesmärke, nagu täiendavate töökohtade loomine või riigi majandusliku olukorra parandamine, siis edukalt arendades annab iga ettevõtja suure panuse riigi olukorda. Näiteks, mida suuremaks ja edukamaks ettevõtte muutub, seda rohkem töökohti luuakse. Ühe ettevõtte majandusliku olukorra paranemine toob kaasa maksude maksmise suurenemise, mistõttu kasvab riigi majandus.

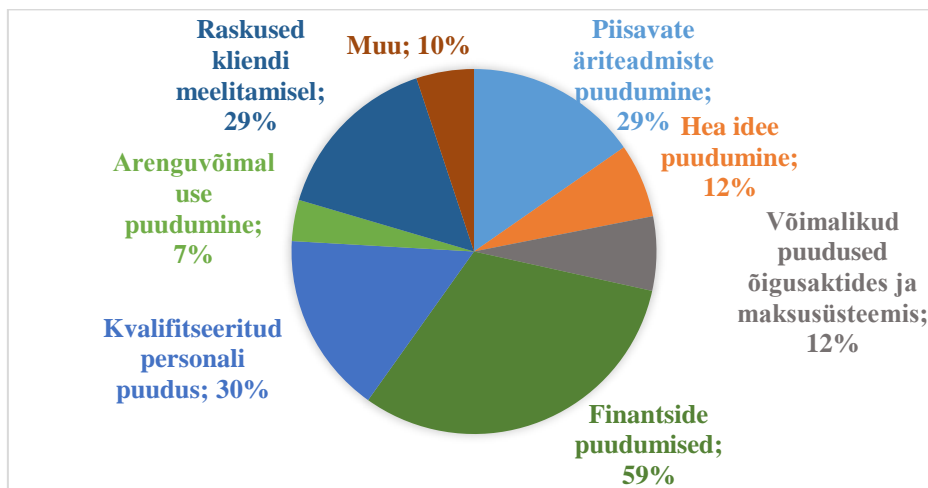
6) Kuidas Te hindate oma ettevõtte positsiooni turul hetkel?

Joonisest 17 nähtub, et enam kui pooled küsitletud ettevõtjatest hindavad oma ettevõtte praegust olukorda positiivsena (53,4%). Kahjumlikuna hindab oma olukorda 9,6% ettevõtetest. 37% vastanutest tunnistavad, et ettevõtte praegune olukord on neutraalne. Autor arvab, et need ettevõtted peaksid pöörama tähelepanu täiendava rahastamise võimalusele. Võib märkida, et 37% küsitletud ettevõtetest püsib vaevu tasakaalus, mis tähendab, et üks lahendus võib nii halvendada kui ka parandada ettevõtte seisundit. Finantstoetus võib olla just see tõuge, mis parandab ettevõtte positsiooni turul.

Joonis 17. Hinnang ettevõtte finantsseisundile
Allikas: Autori koostatud

7) Mis raskused Teil firma avamisel tekkisid?

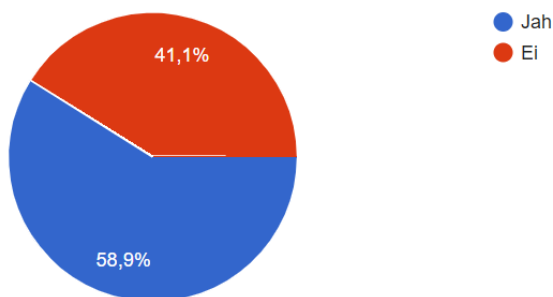

Joonis 18. Peamised raskused ettevõtte loomisel
Allikas: Autori koostatud

Ettevõtluskapitali soetamine on tõenäoliselt kõige olulisem mehhanism oma ettevõtte loomiseks. Peamised elemendid on finantskapital, sotsiaalne kapital ja inimkapital. Üheskoos moodustavad nad ettevõtluskapitali vahendid. (Blumberg, Pfann 2015, 1)

Just ettevõtluskapitali põhikomponentidega olid seotud küsitletud ettevõtjate peamised probleemid. Finantskapitali puudus (59%) ja probleemid kvalifitseeritud töötajate puudumisega (30%) on peamised probleemid oma ettevõtte avamisel. Probleemiks oli ka piisavate teadmiste puudumine ärivaldkonnas, sellele osutas 29% vastanutest, sama arv (29%) osutas probleemile klientide meelitamisel. Vähem olulised, kuid siiski olemas, olid sellised probleemid nagu heade ideede puudumine (12%), võimalikud maksusüsteemi puudujäägid (12%) ja arenguperspektiivide puudumine (7%) (vt Joonis 18).

8) Kas Te olete kursis, kuidas saab alustatav ettevõtte finantstoetusi saada?

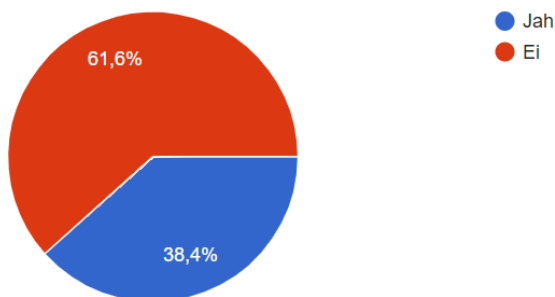

Joonis 19. Informeeritus finantstoetuse saamise võimalustest

Allikas: Autori koostatud

Autor soovib positiivselt märkida asjaolu, et enam kui pooled vastanutest (58,9%) teavad rahalise toetuse saamise võimalustest (vt Joonis 19). Teiselt poolt, peaaegu pooled (41,1%) vastanutest ei tea, et ettevõtetel on rahastamise võimalus. Võibolla see seletab suurt hulka ettevõtteid, kes hindavad oma seisundit neutraalsena. Just ebapiisavad teadmised selles valdkonnas ei võimalda leida vajalikku väljapääsu ettevõtte rasketest olukorrast.

9) Kas Teil on olnud kogemust finantstoetuse taotlemisel?

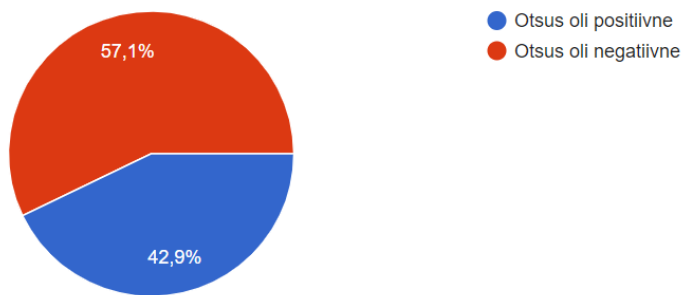

Joonis 20. Finantstoetuse taotlemise kogemus

Allikas: Autori koostatud

Rahalise toetuse saamiseks esitas taotluse vaid 38,4% vastanutest (vt. Joonis 20). Ja nagu näha jooniselt 21, sai positiivse vastuse ainult 42,9% küsitatud ettevõtjatest. Üle poole (57,1%) taotlejatest said negatiivse vastuse.

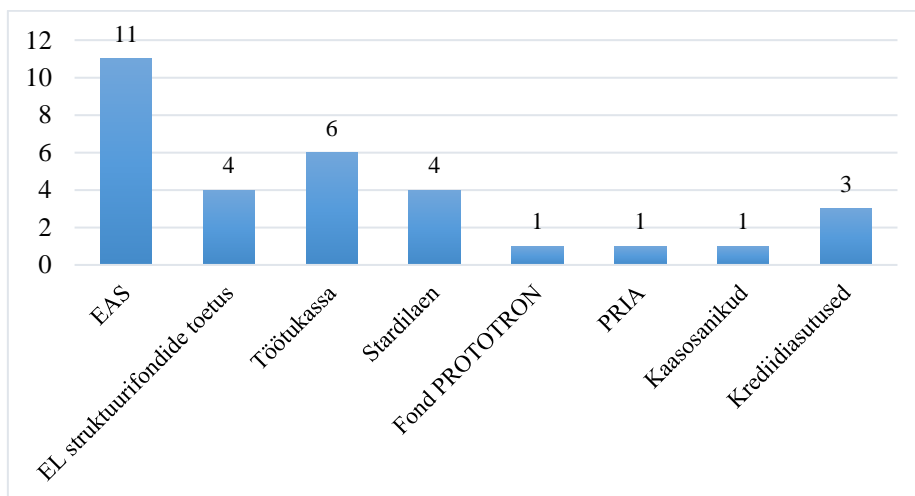
9.1) Kas otsus oli positiivne või negatiivne?

Joonis 21. Esitatud taotluste kohta tehtud otsuse tulemused
Allikas: Autori koostatud

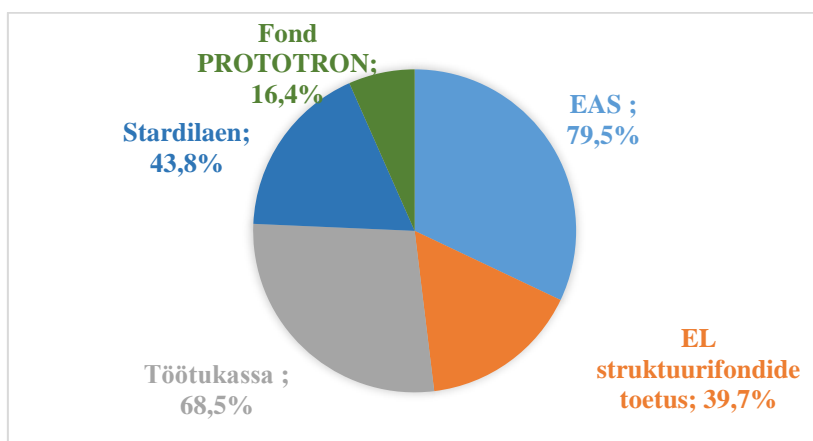
9.2) Millist toetuse võimalust Te taotlesite?

Enamik taotlusi esitati EAS-i rahalise toetuse saamiseks, 11 taotlust. Teisel kohal populaarsuselt on Töötukassa, 6 taotlust. Euroopa Liidu struktuurifondide toetus ja Stardilaen (4 taotlust) on vähem populaarsed. Peaaegu sama palju taotlusi esitati tavalise krediidi saamiseks (3 taotlust). (vt Joonis 22)

Joonis 22. Erinevat liiki rahalise toetuse saamiseks esitatud taotluste statistika
Allikas: Autori koostatud

10) Milliseid nendest finantstoetustest Te teate ?

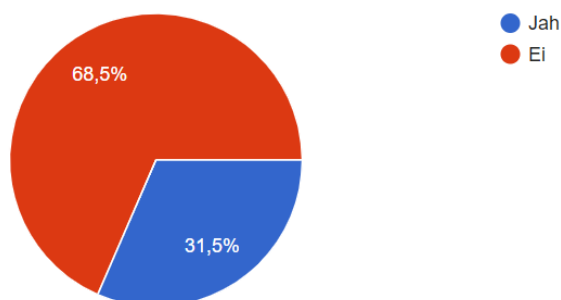
Joonis 23. Teadlikkus eri liiki finantstoetustest

Allikas: Autori koostatud

79,5% vastanutest märkis kõige tuntuma rahastamisviisina EAS-i. Teisel kohal tuntuselt on abi alustavale ettevõtjale Töötukassast (68,5%). Nimetatud näitajad on kooskõlas eelnevatega, esitatud taotluste alusel, kus EAS-i fond oli samuti kõige populaarsem, ja Töötukassa teisel kohal.

Samuti on head näitajad Stardilaenul (43,8%) ja Euroopa Liidu struktuurifondidel (39,7%). Kõige vähem teatakse fondi PROTOTRON, vaid 12 inimest vastas, et nad on teadlikud sellest alustavate ettevõtete rahastamisvõimalusest, mis moodustab 16,4% (vt Joonis 23).

11) Kas kavatsete lähitulevikus kasutada ettevõtte finantstoetuse võimalusi?

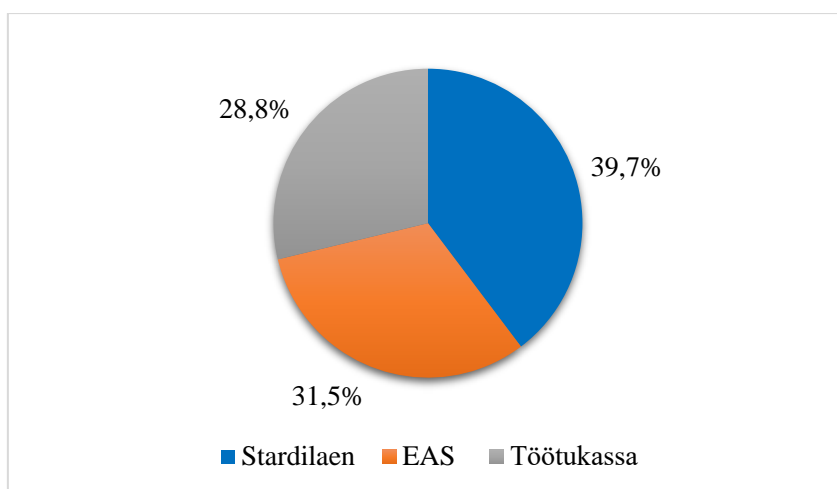

Joonis 24. Valmisolek rahalise toetuse kasutamiseks lähitulevikus

Allikas: Autori koostatud

Jooniselt 24 nähtub, et ainult 31,5% vastanutest kavatses rahalist toetust kasutada. Kuid 46,6% vastanutest võib siiski vajada lisarahastust (vt. Küsimus 6), sest nad hindavad oma olukorda negatiivse (9,6%) või neutraalsena (37%). Suurem hulk ettevõtjaid välistab enda jaoks võimaluse kasutada täiendavat rahastamist. Juhul kui 15,1% vastanutest oleksid valmis finantstoetuse vastu võtta see oleks tähendanud, et teoreetiliselt kõik ettevõtted, kes võivad vajada lisarahastamist, on valmis seda kasutama. Psühholoogiline aspekt ja usaldamatus on sageli peamine tegur, mis takistab ettevõtjatel usaldada ja küsida abi väljastpoolt.

12) Valige palun sobivaim toetusevalik vastuvõtutingimuste alusel

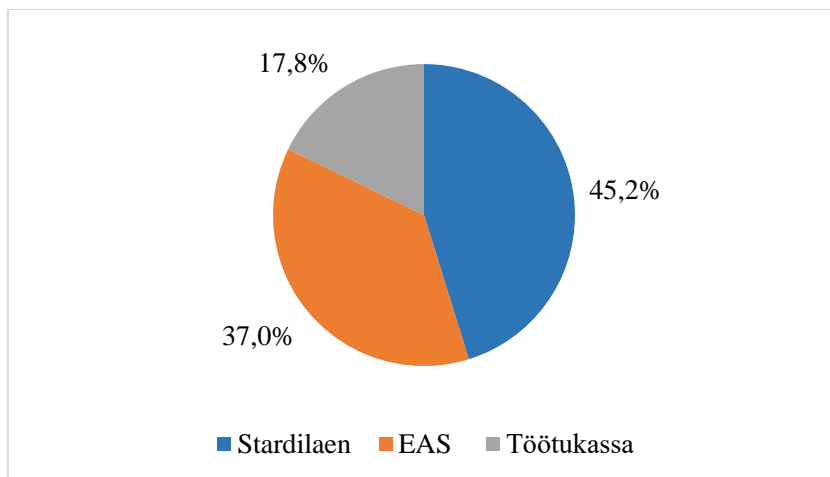
Joonis 25. Sobiv rahalise toetuse variant lähtuvalt selle vastuvõtmise tingimustest
Allikas: Autori koostatud

Kahele küsimusele vastamiseks (küsimused 12 ja 13) anti vastajatele rahalise toetuse saamise põhitingimused ja summad, mida iga toetus eraldab. Esitatud andmete põhjal valisid küsitlitud, milline toetus on nende arvates kõige lihtsam ja millise toetuse suurus on nende jaoks kõige sobivam.

Nende kahe küsimuse tulemuste kohaselt tuli esimeseks Stardilaen, selle vastuvõtmise tingimuste alusel valisid selle 39,7% küsitlitud (vt Joonis 25) ja eraldatava summa alusel 45,2% küsitlitud (vt Joonis 26). Stardilaen on kõige populaarsem, sest see pakub ettevõtjate toetuseks kõige suuremat summat, kuni 65 000 eurot (vastavalt Swedbanki andmetele). Võibolla inimesed lihtsalt unustavad, et see on laen ja nagu igasuguse laenu puhul on Stardilaenul intress, mille alusel see välja antakse, ja see tuleb tagastada. EAS ja Töötukassa annavad tagastamatut toetust, muidugi

ainult siis, kui seda kasutatakse ettenähtud eesmärgil. Mõlemas küsitluses on EAS teisel kohal (31,5% ja 37%).

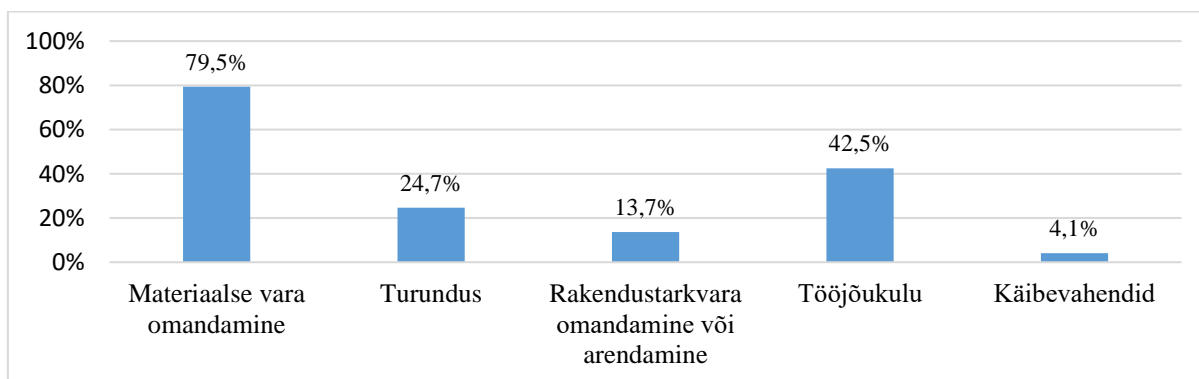
13) Valige pakutavate summade alusel kõige sobivam toetusvalik

Joonis 26. Sobiv rahalise toetuse variant lähtuvalt pakutavatest summadest
Allikas: Autori koostatud

Kõige vähematraktiivne on Töötukassa toetus. Seda võib seletada asjaoluga, et küsitlus viidi läbi juba olemasolevate ettevõtete alusel, ning Töötukassa toetuse saamise peamine tingimus on ettevõtte loomine pärast toetuse saamist. Juba tegutsevate ettevõtete jaoks pakub selline toetus vähe huvi. Samuti on Töötukassa toetuse suurus kõigist pakutavatest kõige väiksem (praegu 4474 eurot).

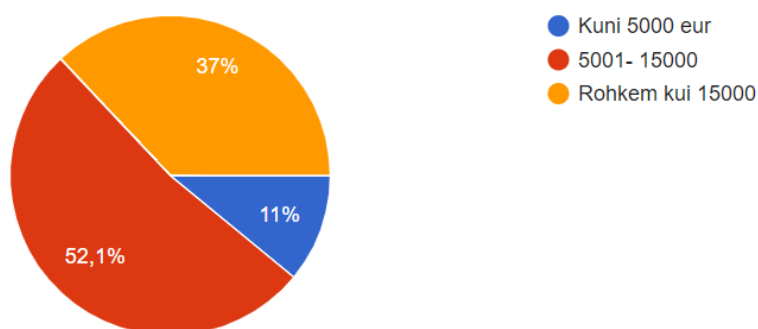
14) Mida Teie arvate, mille jaoks kõige rohkem on vaja finantsvahendeid alustavale ettevõttele?

Joonis 27. Alustava ettevõtte peamised vajadused
Allikas: Autori koostatud

Küsimusele „mille jaoks on alustavale ettevõttele kõige rohkem finantsvahendeid vaja“, vastas enamasti vastanutest, et neil on vaja raha materiaalse vara omandamiseks, selle poolt oli 79,5% vastanutest. Samuti on raha vaja tööjõukuludeks (seda toetas 42,5% vastanutest). Kolmandal kohal 24,7% hääletega on turundus, mis on vajalik kliendibaasi kasvatamiseks ja ettevõtte arendamiseks. Kõige vähem on raha vaja käibevahendite jaoks (4,1%), seda toetas 3 inimest. (vt joonis 27)

15) Milline on teie arvates alustava ettevõtte jaoks optimaalne toetus?

Joonis 28. Optimaalne toetussumma ettevõttele

Allikas: Autori koostatud

Joonis 28 näitab, et kõige sobivamaks toetussummaks valiti variant „5001-15 000“, seda toetas 52,1% vastanutest. Antud summa vastab täielikult Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) toetuse tingimustele. Huvitaval kombel hääletas valiku „Rohkem kui 15 000“ poolt vaid 37% vastanutest. See võib tähendada, et enamik ettevõtjaid on oma vajaduste hindamisel realistlikud ja nad ei vaja liiga palju raha.

Kõige vähem vastanute hääli sai summa kuni 5000 eurot (11%). Hetkel on see summa vastavuses Eesti Töötukassa ettevõtluse alustamise toetusega (praegu on see 4 474 eurot). See summa ei ole ettevõtjate arvates piisav. Autori läbiviidud intervjuude käigus selgus samuti, et Töötukassa poolt ettevõtluse alustamiseks eraldatud vahendid ei vastanud ootustele ja neist piisas vaevalt, et oma tegevust alustada. „Toetus ei olnud piisav ... sain toetuse eest soetada ainult 2 tootmiseks vajalikku pinki.“

Samuti selgitas autor küsitluse käigus välja, et ettevõtjad ei ole rahul sellega, et suhteliselt väikese summa saamiseks peavad nad koostama ja ette valmistama suure hulga dokumente.

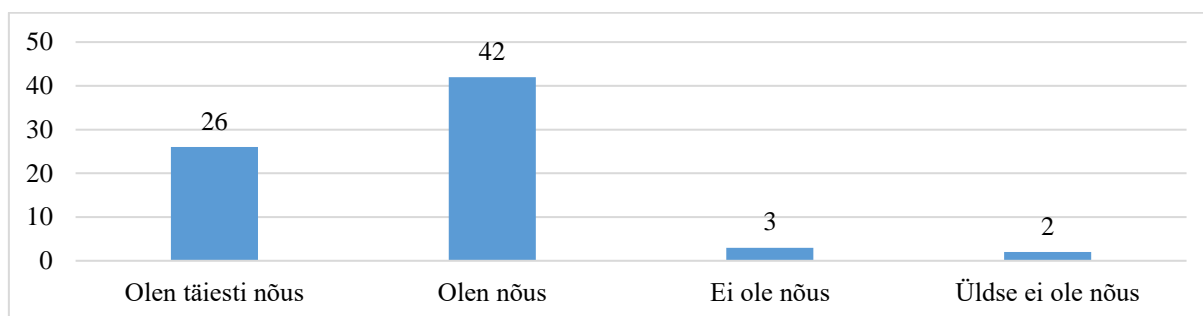
16) Kas Te olete nõus järgmiste väidetega?

Järgmisele küsimusele vastamiseks koostas autor valimi. Vastajad pidid hindama kõiki 5 vastusevarianti, alates vastusest „Olen täiesti nõus“ kuni vastuseni „Üldse ei ole nõus“.

Finantsabi annab ettevõtluse alustamisel kindlustunde

68 vastanut nõustuvad, et ettevõtluse alustamisel annab rahaline toetus kindlustunde, mis on 93%. 26 neist valisid kõige kõrgema nõusoleku astme „Olen täiesti nõus“ ja 42 vastajat valisid „Olen nõus“. See võib viidata sellele, et enamik inimesi, kes sellele küsimusele vastasid, pole täiesti kindlad, et rahaline toetus annab enesekindluse.

Ainult 7% ei nõustunud selle väitega. Seega ainult 5 inimest leidis, et finantsabi ei lisa neile, kes soovivad ettevõtlust alustada, kindlustunnet oma idee edukusse (vt Joonis 29).

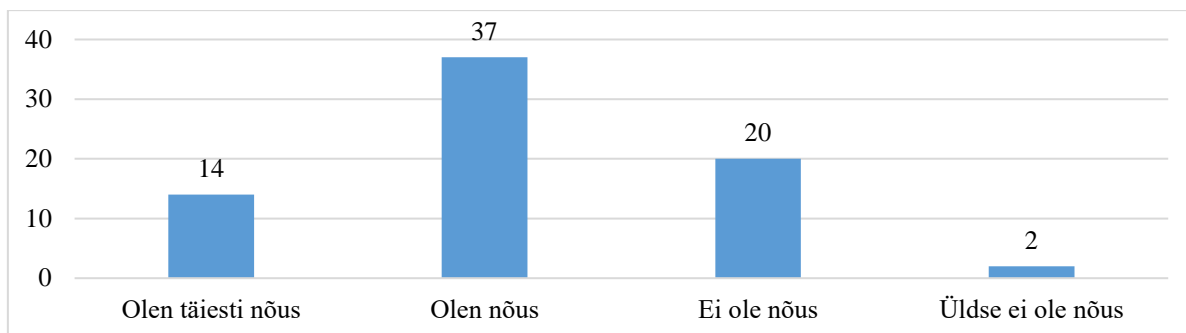

Joonis 29 «*Finantsabi annab ettevõtluse alustamisel kindlustunde*»

Allikas: Autori koostatud

Finantsabi koormab ja sellega kaasnevad lisakohustused

Vaatamata eelmise väite kõrgele näitajale, kus 93% nõustusid, et rahaline toetus annab kindlustunde, nõustus väitega, et finantsabi koormab ja sellega kaasnevad lisakohustused, 51 vastanut, mis moodustab 70% vastanutest, mis on kõrge tulemus ja räägib sellest et hoolimata positiivsetest emotsioonidest, mida kutsub esile alustava ettevõtte toetus, leiavad inimesed ikkagi, et välise finantsabi saamise võimaluste kasutuselevõtmine paneb neile üleliigsed kohustused, mis neid koormavad. Nagu ka eelmise väite puhul, valis enamik vastusevariandi “olen nõus”, ja see vastus tähendab “rohkem jah kui ei”. Ainult 3% vastajatest ei nõustu selle väitega kategooriliselt ega leia, et toetus toob kaasa lisakohustusi (vt joonis 30).

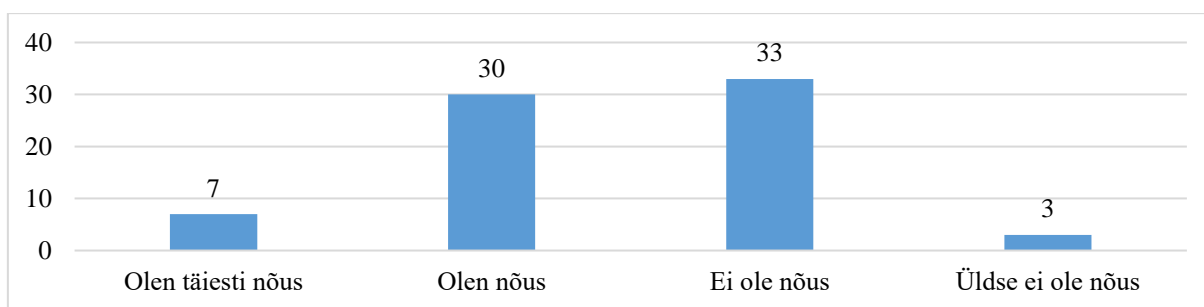

Joonis 30. «Finantsabi koormab ja sellega kaasnevad lisakohustused»

Allikas: Autori koostatud

Info rahalise toetuse võimaluste kohta on arusaadav ja kergesti kättesaadav

Arvamused selle kohta, kui kättesaadav ja -arusaadav on teave eri toetuste kohta jagunesid peaaegu võrdselt. 37 vastajat nõustub, et teave on selge ja kergesti kättesaadav ning 36 vastajat ei nõustu sellega (vt Joonis 31). Hoolimata suurest hulgast inimestest, kes leiavad, et teavet toetuste kohta on lihtne leida ja see on selge, tasub rõhutada, et sama arv inimesi ei tea, kust teavet leida või ei saa sellest aru.

Joonis 31. «Info rahalise toetuse võimaluste kohta on arusaadav ja kergesti kättesaadav»

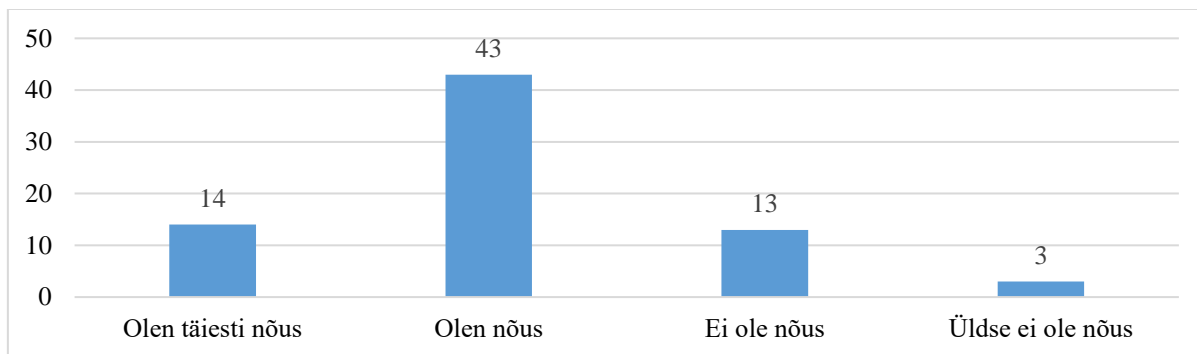
Allikas: Autori koostatud

Ma oleks kasutanud rahalist toetust siis, kui muud raha saamise allikat ei oleks olemas

14 vastanut on täiesti nõus, et nad kasutavad finantstoetuse võimalust ainult omavahendite puudumisel. Selle väitega nõustusid ka 43 vastajat, kelle arvamus ei ole nii kategooriline, kuid siiski kaaluvad nad rahalise toetuse viise ainult omavahendite puudumisel. Selle väitega nõustus 78%. Väitega ei nõustunud 22% (vt Joonis 32).

Saadud tulemused on sarnased nendega, mis on saadud juba taotluse esitanud ettevõtjatega intervjuude korraldamisel. Vaatamata sellele, et enamik neist taotles finantstoetust oma rahaliste vahendite puudumise tõttu, oli ka neid, kelle finantsseisund võimaldab täiendavat rahastamist

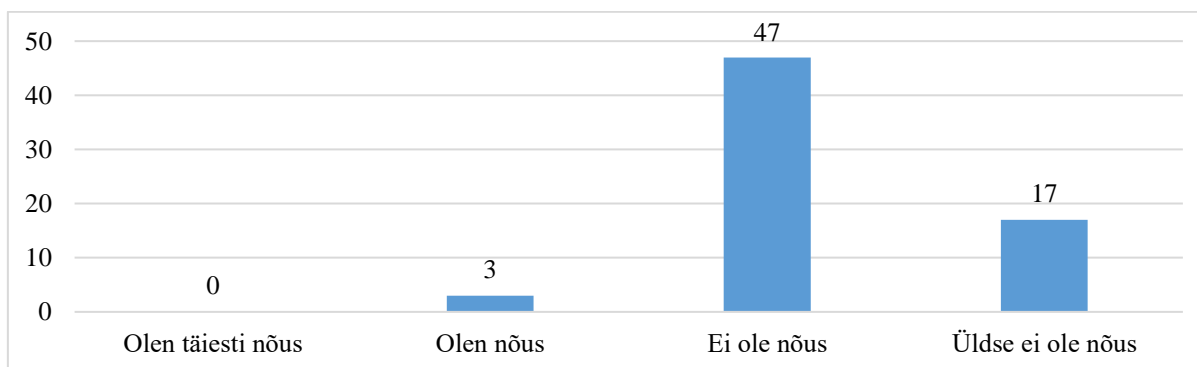
mitte kasutada, kuid nad leiavad, et mis tahes abi ei ole kunagi ülearune. Võimalik, 16 inimest ei nõustunud väitega «Ma oleks kasutanud rahalist toetust siis, kui muud raha saamise allikat ei oleks olemas», sest nad arutlesid sarnaselt.

Joonis 32. «Ma oleks kasutanud rahalist toetust siis, kui muud raha saamise allikat ei oleks olemas»
Allikas: Autori koostatud

Iga toetuse saamine on lihtne

Väljendiga, «Iga toetuse saamine on lihtne», ei nõustunud täielikult ükski vastanutest. 3 inimest leidis, et «pigem jah kui ei». 47 vastanut, vastupidi, leidis, et rahalise toetuse saamine ei ole lihtne ülesanne ja 17 inimest pole kategooriliselt nõus sellega, et rahalise toetuse saamine on lihtne (vt Joonis 33).

Joonis 33. «Iga toetuse saamine on lihtne»
Allikas: Autori koostatud

Küsitluse tulemused näitasid, et äri sektoriga seotud inimestel on ettekujutus alustavate ettevõtete rahalise toetuse võimalustest. Kõige tuntumad on toetused, mida pakuvad riik ja Euroopa Liit (Töötukassa ja EAS). Kuid ettevõtjate usaldus nende toetuste vastu ei ole siiski suur. Enamik kaalub toetusvõimalusi viimasel hetkel, lootes omaenda jõule. Suurel osal juhtudest on see ettevõtte kahjumliku olukorra peamine põhjus.

2.3. Toetuse kasutamisega seotud riskid

Enamik ettevõtjaid, kes hindavad oma ettevõtte olukorda kahjumlikuks, leiavad, et viga oli selles, et nad tuginesid ainult iseenda jõule. Tundub, et rahalise toetuse võimalused on ideaalne väljapääs raskest olukorrast. Kuid ei tasu unustada rahalise toetuse saamisega seotud riske.

Äritegevuse arendamiseks rahaliste vahendite saamisel tekib saajal mitmeid kohustusi, mille mittetäitmine võib põhjustada probleeme ja veel suuremaid kulutusi.

Olles teinud juba niigi keerulisi ettevalmistusi EAS-ist rahaliste vahendite saamiseks, on ettevõtjal positiivse otsuse saamisel mitmeid kohustusi. EAS-i starditoetuse saanu kohustusi kirjeldab Starditoetuse seadus § 26. Siin on vaid mõned kohustused (Starditoetus § 26):

1. kasutab toetust vastavalt taotluse rahuldamise otsuses sätestatule;
2. toetuse saaja on kohustatud saavutama projekti tulemusnäitajad taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tähtpäevaks;
3. osaleb arengunõustamisel vähemalt kord poolaastas;
4. esitab rakendusüksusele tähtaegselt nõutud informatsiooni ja aruanded;
5. teavitab eelnevalt rakendusüksust projekti tegevuste, eelarve ja tähtaegade muutmise vajadusest;
6. esitab hinnapakkumised, kui on muutunud ostetav asi või teenus, samuti ostetava teenuse või asja hind võrreldes taotluses tooduga. Juhul kui tehingu summa käibemaksuta ületab 5000 eurot, esitatakse vähemalt kolm omavahel sõltumatu pakkuja koostatud ja sisu poolest võrreldavat hinnapakkumist. Kui kolme sõltumatut hinnapakkumist ei ole võimalik esitada või kui ei valita odavaimat pakkumist, tuleb esitada sellekohane põhjendus.

Samuti peab ettevõttel olema võimalus tagada vähemalt 20-protsendiline aastane müügitulu kasv ning ettevõtte kohustub looma töötajatele kaks uut töökohta, kus brutopalk peab olema vähemalt 70 protsenti Statistikaameti viimases avaldatud aruandes märgitud keskmisest brutopalgast, seisuga 01.09.2018 oli see 904,40 eurot (Eesti Statistikaamet, tabel PA006).

Paljude jaoks ei pruugi need tingimused olla täidetavad. Aruannete koostamise keerukus ja üritustel osalemise kohustus võivad olla põhjuseks, miks alustav ettevõtja saab abi asemel peavalu.

Peamine risk, mis on seotud rahalise toetusega ettevõtluse alustamiseks Eesti Töötukassast, on töötute olukorra võimalik halvenemine. Toetuse saamise korral võetakse Töötukassas töötuna

arvel olev inimene arvelt maha ja ta ei saa enam hüvitist. Isikule eraldatakse toetussumma (praegu 4474 eurot), mida võib kulutada ainult ettevõtte vajadusteks. (Потеряли работу... 2017)

Samuti, kaks kuud pärast Töötukassa arvelt kustutamist kaob haigekassa kindlustus. See võib olla ebameeldiv üllatus, kuna alustaval ettevõtjal ei pruugi algul minna väga hästi. Ettevõtja peab oma ettevõtet turul soovitama, leidma piisavalt kliente ja lihtsalt harjuma oma uue rolliga isikliku ettevõtte juhina. Kõige sagedamini tegutsevad ettevõtted mõnda aega kasumita, olles rõõmsad selle üle, et nad vähemalt ei lähe miinusesse. Seega võib algajal ärimehel kuluda palju aega, kuni ta saab maksta endale ametlikku palka ühes kõigi maksude tasumisega. Kuid selgub, et sel ajal tuleb hoolikalt jälgida oma tervist, kuna elementaarne ravi võib haiguskindlustuse puudumise tõttu, mis jõustub ainult sotsiaalmaksu tasumisel, nõuda palju raha. Teine võimalus on võtta paralleelselt täiendav töö, et saada ametlikku palka. Sellisel juhul on oht, et ettevõtjalase tegevuse jaoks pole piisavalt aega ja jõudu ning kõik tehtud jõupingutused on asjatud.

Pankade rahastamisel võivad tekkida samuti raskused. Isegi vaatamata KredExi 80% finantseerimisele, eeldab pank laenu väljastades, et ka klient ise investeerib midagi. See on vajalik selleks, et pank ei riskiks oma kapitaliga, samuti kui klient investeerib ettevõttesse osaliselt oma raha, on kõige tõenäolisem, et ta teeb selle edukaks toimimiseks maksimaalseid jõupingutusi. (Гольцберг, Хасан-берг 1993, 190) Stardilaenu puhul peab omafinantseerimine olema 25% laenusummast. Samuti antakse iga laen intressiga, mis Stardilaenu puhul on 7% laenusummast aastas, olenevalt pangast. (Stardilaenu... 2018)

Peamised raskused alustava ettevõtte pangalaenuga finantseerimisel on stardikapitali puudumine, samuti laenuintresside maksmisel tekkivate raskuste võimalus, nagu eespool mainitud, sest mõnikord kulub ettevõtjal esimese kasumi teenimiseks kaua aega. Seega tuleb otsida täiendavaid vahendeid panga intresside maksmiseks.

Peamised probleemid tekivad juhul, kui algaja ettevõtja hindab oma jõudu valesti. Olgu see siis rahalises või moraalses mõttes. Alati peaks täpselt mõistma, mida üks või teine finantsabi endaga kaasa toob. Ja ei tasu luua illusioone, et finantstoetus ettevõtte arenguks on kergesti kättesaadav ega too kaasa kohustusi.

2.4. Järeldused ja ettepanekud

Uurides alustava ettevõtte rahalise toetuse võimalusi, võib järeldada, et ettevõtjaid huvitavad kõige enam kaks neist: Töötukassa toetus töötule ettevõtluse alustamiseks ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse starditoetus. Ainult nendest kahest finantstoetusest huvitatust võib seletada piisava teabe puudumisega muud liiki toetuste kohta.

Vaatamata asjaolule, et 21. sajand on tehnoloogia sajand, ja tundub, et mis-tahes teabe leidmine pole keeruline, näitab autori läbiviidud küsitlus, et pooled vastanutest leidsid, et teave rahalise toetuse võimaluste kohta on raskesti kättesaadav ja arusaamatu. Mitmesugused tööhõivekeskused ei anna samuti teavet erinevate rahastamisviiside kohta, pakkudes kõige sagedamini selliseid valikuid nagu EAS ja Töötukassa toetus. See mõjutab samuti just nende kahe rahalise toetuse variandi suurt populaarsust. Lisaks finantsprobleemidele leidis enamik vastanutest, et probleemid on samuti seotud ka teadmiste vähesusega ettevõtluse valdkonnas.

Paljud oma ettevõttega alustanud inimesed ei teadnud suurepäraste võimaluste olemasolust, mis aitaksid mitte ainult esimest impulssi anda, vaid ka vältida ettevõtte käivitamisel tekkivaid peamisi probleeme. Riik on võtnud arvesse võimalikke probleeme, mis alustaval ettevõtjal võivad tekkida. Lisaks riigi rahalisele toetusele korraldatakse igasuguseid koolitusi, mille raames pakutakse alustavale ettevõtjale mitte vähem olulist tuge, nimelt teadmisi. Taotlejate mugavuse huvides võiks luua ühtse saidi, kuhu oleks koondatud kogu olemasolev teave alustavate ettevõtete toetusvõimaluste kohta. Teave peaks puudutama mitte ainult rahalist toetust, vaid ka mitmesuguseid koolitusi ja seminare. Samuti oleks kasulik lisada sinna kogu teave ettevõtlusega otseselt seotud õigusaktide muudatuste kohta. Tuleks luua andmebaas, kus ettevõtjad saaksid leida äripartnereid ja potentsiaalseid kliente. See suurendaks edukate ettevõtete arvu.

Kõigist koolitustest alustavale ettevõtjale huvipakkuvatel teemadel saab teavet maakondlikest arenduskeskustest. Nad korraldavad koolitusi alustavatele ja tegutsevatele ettevõtjatele nii äriidee elluviimiseks, personalijuhtimiseks, ettevõtte turundamiseks jne.

Mis puudutab rahulolu olemasolevate toetustega, siis kõige rohkem kommentaare sai Eesti Töötukassa ettevõtluse alustamise toetus. Enamik leiab, et see toetus on väga väike ega kujuta endast väärtust ettevõtte käivitamisel. Küsitluse põhjal on parim toetussumma kuni 15 000 eurot.

Kuid teiste sõnul on toetuse suurus piisav ja vastab määratletud tingimustele, nimelt motiveerida ja toetada ettevõtlustegevuse alguses.

Eraldatud summa piisavus sõltub ettevõtte tegevusvaldkonnast. Kui näiteks on kavas avada puidutöötlemisettevõtte, siis loomulikult võib sellest toetusest vaevalt piisata üksnes tooraine või vähese koguse vajaliku tehnika ostmiseks. Kui aga inimene soovib avada ettevõtte, kus ei ole vaja palju finantstoetust, siis on Töötukassa pakutud summa täiesti piisav. Tulevane ettevõtja peab selgelt mõistma oma äri ideed ja lähtuvalt võimalikest kuludest valima kõige sobivama toetussumma. Kuid ei tohiks unustada, et mis tahes toetust tulevane ettevõtja otsustab kasutada, ei ole rahalise toetuse ülesandeks mitte ettevõtte loomine nullist, vaid vajaliku toetuse osutamine, et luua hüppelaud, kust tulevane ettevõtja saab finantsmaailma hüpata ja alustatud asja edasi arendada.

Samuti tasub kõigepealt tutvuda alustava ettevõtte rahastamisvõimaluste iga variandi tingimustega ning valida toetus, tuginedes oma valikus mitte ainult paljastele numbritele, vaid ka analüüsid, kas selline toetusliik sobib konkreetse alustava ettevõtte tegevusalaga, samuti uurida hoolikalt kohustusi, mis ettevõtjal valitud toetuse kohta positiivse otsuse saamisel tekivad. Kui sobivad nii tingimused kui ka kohustused, tasub koostada toetuse saamiseks vajalike dokumentide nimekiri. Erilist tähelepanu tuleks pöörata äriplaani ja finantsaruannete kirjutamisele, samuti peaks olema selge arusaam sellest, kuidas tulevikus äri aetakse.

Veel, kindlasti, tasub moraalselt valmistuda võimalikeks põhjusteks, miks äritegevus ei pruugi olla edukas. Need põhjused on: pettumus kasumi puudumise tõttu ettevõtte esimestel kuudel; probleemid tarnijate ja üürileandjatega; äriplaani kirjutamine teise isiku või sellele spetsialiseerunud ettevõtte poolt on probleem, mis on mitmesuguste rahaliste toetuste ebaõnnestumise põhjuseks.

Peaasi on olla realistlik ja koostada nimekiri raskustest, mis teil võivad tekkida, mitte oodata, et oma äri avamine on kiireim viis suure raha saamiseks. Soov oma materiaalset olukorda parandada ei tohiks olla ainus ja kõige peamine, millest tulevane ettevõtja oma ettevõtte avamise soovis juhindub. Ainult sellest lähtuvat inimest ootab suur pettumus, sest isiklik ettevõtte – see on mittestabiilne ja väga riskantne teenimisvõimalus.

Siiski peab mõistma, et kõik raskused on ajutised ja ei tohi alla anda. Isikliku ettevõtte juhtimine nõuab tugevat iseloomu ja moraalselt valmisolekut seista silmitsi raskustega, mis algaja ettevõtja teel kindlasti ette tulevad.

KOKKUVÕTE

Töö eesmärgiks oli analüüsida alustava ettevõtja finantseerimisvõimalusi Eestis ning välja selgitada suuremad probleemid ja nende lahendused. Töö uuritavaks probleemiks oli uurida erinevaid toetusi ning nende kättesaadavust ja taotlemist ning vastutust toetuste kasutamise eest, samuti probleeme toetuste taotlemisel ning võimalikke lahendusi probleemidele.

Autor on seisukohal, et lõputöö peamised eesmärgid saavutati. Töö esimese peatüki alusel võib näha, et teave erinevate toetusvõimaluste kohta on piisav ning soovi korral on võimalik seda leida. Siiski väärrib märkimist, et teave on üsna kaootiline ja finantsabi soovija peab läbi vaatama mitmeid internetallikaid ning kodulehti ja uurima tingimusi põhjalikult, et midagi olulist ei jääks kahe silma vahele.

Kahjuks selgus töö kirjutamise käigus, et mitte kõik fondid, kes pakuvad ettevõtetele materiaalselt tuge, pole kommunikatsioonile avatud. Seetõttu oli autoril võimalik statistilisi andmeid saada ja analüüsida ainult kahte tüüpi toetuste, EAS-i ja Töötukassa toetuste kohta. Samuti sai autor keeldumise ka oma töökohast anda mingit teavet ühe suurema panga kohta Eestis, mis tegeleb ettevõtete rahastamisega. Õnneks oli võimalik analüüsida kõige populaarsemaid rahalisi toetusi ettevõtete finantseerimise valdkonnas. Ka intervjuude käigus täheldati just nende kahe finantstoetuse liigi populaarsust ja nõudlust, kuna enamik küsitletutest kasutas nimelt seda tüüpi abi.

Intervjuude käigus tõdeti, et finantsabi kasutavad meeleldi ka need, kes seda abi ei vaja, kuid keda rõõmustab võimalus saada oma tegevuse alguses riigilt toetust. Kuid need, kes seda abi tegelikult vajavad, ei saanud soovitud summat ebapiisava ettevalmistuse, nimelt veenva äriplaani puudumise tõttu.

Töö peamine eesmärk oli tuvastada alustavate ettevõtete rahalise toetuse võimaluste põhilised puudused. Selleks viidi läbi küsitlus. Küsitluse tulemuste analüüsimisel selgus, et peamine probleem on ettevõtjate piisava teadlikkuse puudumine olemasolevatest ettevõtte töö toetamise võimalustest.

Olemasolevatest rahastamisvõimalustest sai kõige rohkem kriitikat Töötukassa. Viimase poolt pakutava toetuse suurust peeti ebapiisavaks, sest vastanute sõnul on toetuse optimaalne suurus 5000 – 15000 eurot.

Uuringu käigus selgus ka, et selleks, et saada ükskõik millist pakutavatest toetustest, tuleb pöörata suurt tähelepanu äriplaani koostamisele. Selleks on vaja uskuda ettevõtte ideesse, tunda ettevõtluse edendamise algoritmi ja omada ebaõnnestumise puhuks mõnd varuvarianti.

Praegu ei vaja muutmist olemasolevad eri liiki rahalise toetuse variandid alustavale ettevõtjale. Nende mitmekesisus ja suur hulk annavad taotlejale võimaluse valida just temale sobiv variant.

Kuid siiski puudub ühtne internetillikas, kust alustavad ja olemasolevad ettevõtjad võiksid saada kogu neile huvipakkuva teabe. Alustades alustava ettevõtte finantseerimisvõimalustest ja teabest õigusaktide hiljutiste muudatuste kohta ning lõpetades ühtse andmebaasiga, kus ettevõtjad võiksid leida potentsiaalseid kliente ja arutada murettekitavaid probleeme. Sellise allika olemasolu aitaks ettevõtjaid paljudes äritegevusega seotud aspektides, samuti avaks riigi pakutava abi eri liigid, alates koolitustest kuni rahalise hüvitise saamiseni.

SUMMARY

ANALYSIS OF FINANCING OPPORTUNITIES FOR START-UP COMPANY IN ESTONIA

Victoriya Prokopchuk

The goal of the graduation paper is to study what additional financing opportunities are available in Estonia for start-up companies, identify the main shortcomings of existing financing methods and propose possible ways of eliminating them. The main issues handled by the author include:

1. finding out what kind of grants can be obtained by start-up entrepreneur;
2. identifying the conditions of receiving grant;
3. analysing statistical data on receipt and use of grants;
4. assessing the overwhelming problems of applying for and receiving grants;
5. assessing the risks of receiving and using grants;
6. providing conclusions and proposals for receiving and using grants.

The topicality of the subject is due to the large number of newly launched companies. In order for new businesses to cope with their financial problems and to survive, various forms of financial assistance have been created for start-up companies.

In order to achieve the above-cited goals, the author analysed the statistics provided by the Enterprise Estonia Foundation (EAS) for support of start-ups and the statistics of the Unemployment Fund on the business start-up subsidy granted to unemployed persons. The author was not granted the access to statistical data on other financial support options.

To achieve the goal, the author conducted two surveys. The first survey-interview was conducted with people who had experience in applying for grant, in particular: the Estonian Unemployment Insurance Fund; the EAS; Start-up loan. There were seven interviews in total. The purpose of the survey was to find out the main reasons for refusing to provide financial support and to find out to

what extent the financial contributions received met the expectations and were helpful. The results of the survey revealed that the main reason for refusing financial support was an inadequate business plan. Even the existence of a significant business idea did not save an incomplete business plan. The author also determined that it is a mistake to turn to a company specializing in writing business plans. This decision results in useless waste of money and the negative response of the commission to the financial support application.

The second part of the study was a survey conducted in companies with up to three years of operation. The survey was responded by 73 companies. The aim of the survey was to identify the companies' awareness of the opportunities for receiving financial support, to determine the extent to which existing subsidies attract entrepreneurs and to identify the basic needs of start-ups. The survey revealed that the majority of respondents (58.9%) are aware of their opportunities for getting finances. The most well-known to entrepreneurs are the Estonian Unemployment Insurance Fund (68.5%) and the EAS (79.5%) grants. It should be noted that a sum of "5001-15000" was chosen as the most suitable financial support, which was voted by 52.1% of the respondents.

Based on the survey, it appears that the existing grants predominantly correspond to the needs of a start-up company, and businesses are not even afraid of the obligations arising from the receipt of various subsidies. The main problems with getting support are related to the shortcomings and faults in the preparation of business plan. It is precisely to what more attention should be given to when drafting necessary substantiations. Despite the general satisfaction with the existing options for financial support, the most dissatisfaction was expressed with the support of the Estonian Unemployment Insurance Fund to start business resulting from the insufficient amount of the subsidy.

In the conclusion, it is worth noting that a large number of various grants is provided in Estonia and, in most cases, they meet the basic needs of start-ups. Therefore, the company in need has the opportunity to find financial support corresponding to its needs. However, there is no single Internet source where start-ups and existing companies could get the complete information which they are interested in. The existence of such database would help entrepreneurs learn about the company's financing options and get information on recent changes to the legislation, ending with a single source of data where businesses could find potential customers and discuss topical issues.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Barrow, C., Barrow, P. and Brown, R. (2001). *The Business Plan Workbook*, 4nd ed. London: Kogan Page, 6.
- Blumberg, B., Pfann, G. (2015). *Roads Leading to Self-Employment: Comparing Transgenerational Entrepreneurs and Self-Made Start-Ups*. Entrepreneurship Theory and Practice, 1.
- Eesti Töötukassa. (2018). *Ettevõtluse alustamise toetus*. Kättesaadav: <https://www.tootukassa.ee/content/teenused/ettevotluse-alustamise-toetus> , 4. oktoober 2018.
- Eesti Statistikaamet. (2018) PA006: Keskmise brutokuupalk, jaanuar 2006 – september 2018. — [Online] <https://www.stat.ee/stat-keskmise-brutokuupalk> , 14. detsember 2018.
- Euroopa Liidu Struktuuritoetus. *Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest üldiselt*. Kättesaadav: http://www.struktuurifondid.ee/et/sf_yldiselt , 21. november 2018.
- European Commission. *European Regional Development Fund*. Kättesaadav: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/ , 6. november 2018.
- Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus*. Kättesaadav: <https://www.eas.ee/eas/> , 04. november 2018.
- Mullins, J. (2010). *Voices: what to do before you write a business plan*. Business Strategy Review, 92.
- Prototron. Kättesaadav: <http://prototron.ee/> , 27. november 2018.
- Prototron. (2018). Sügisvoorus sai 5 meeskonda toetust. Kättesaadav: <http://prototron.ee/2018/12/11/sugisvoorus-sai-5-meeskonda-kokku-62-500-eurot/> , 13. detsember 2018.
- Prototron. *Tingimused ja kord*. Kättesaadav: <http://prototron.ee/terms-and-conditions/> , 1. november 2018.
- Prototron. *Jagasime tänavuses kevadvoorus kokku ligi 60 000 eurot*. Kättesaadav: <http://prototron.ee/2018/06/27/jagasime-tanavuses-kevadvoorus-kokku-ligi-60-000-eurot/> , 1. November 2018.
- Ramona, P. (2011). *European policies for the stimulation of the development of small and middle size enterprises*. Annals of the University of Oradea: Economic Science, 777.

Shepherd, D., Douglas, E. (1999). *Attracting Equity Investors: Positioning, Preparing and Presenting the Business Plan*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Starditoetus. Kättesaadav: <https://www.eas.ee/teenus/starditoetus-2/> , 17. november 2018.

Struktuurifondid. (2015). *Juhend projektide ettevalmistamiseks ja rakendamiseks struktuuritoetusest toetuse taotlejale ja saajale*. Kättesaadav: http://www2.struktuurifondid.ee/sites/default/files/juhend_projektide_ettevalmistamiseks_ja_rakendamiseks_struktuuritoetusest_toetuse_taotlejale_ja_saajale_2014_kuni_2020.pdf , 21. november 2018, 6-28.

Stardilaen. *Stardilaenu tingimused*. Kättesaadav: <http://www.kredex.ee/ettevotte/laen-ja-kaendus-3/stardilaen-2/stardilaenu-uldtingimused/> , 23. november 2018.

Starditoetus. RT I, 10.03.2015, 29.

Suciu G., Bârsan P. (2012). *Financing opportunities for companies through european funds*. Universitatea Constantin Brâncuși Din Târgu Jiu: Seria Economie, 218.

Tööturuteenuste ja -toetuste seadus. RT I 2005, 54, 430.

Teearu, K. (2013). Milline ettevõtlusvorm valida? Kättesaadav: <https://pilvebyroo.ee/ettevotlusvorm-valida/>, 15. november, 2018.

Villsaar K., Tammik L., Luhavee T., Lauringson A., Tilk S., Nurmsalu K. (2014). *Ettevõtluse alustamise toetuse mõjuanalüüs*, 13.

Lending. Кредитование. (1994). Пер. с англ.; под ред. Гольцберга М., Хасан-бек К. Киев: ВHV, 190.

Мандрыка, А. (2017). Потеряли работу- попробуйте себя в бизнесе. - *Sputnik*, Kättesaadav: <https://sptnkne.ws/kh5z> , 04. oktoober 2018.

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused

- 1) Rääkige palun endast.
- 2) Mis on Teie ettevõtte tegevusvaldkond?
- 3) Mis oli peamine põhjus oma ettevõtte avamiseks? Kas antud otsus oli spontaanne või sellele eelnes pikaajaline ettevalmistus ja uurimistöö?
- 4) Mis etapil Te saite aru, et tekkis lisakapitali vajadus?
- 5) Kas otsus pöörduda lisakapitali järele oli seotud finantsvarude puudumisega või finantstoetuse saamise tingimused sobisid Teile paremini?
- 6) Millistel kriteeriumistel valisite finantstoetuse liiki? Mis faktorid mõjutasid finantstoetuse valikut?
- 7) Mis tingimustel Te saite ettevõtluse toetuse saajaks?
- 8) Mis oli põhiline raskus ettevõtluse toetuse saamiseks?
- 9) Mis oli Teie arvates peamine põhjus ettevõtluse toetuse taotluse rahuldamiseks jaoks?
- 10) Kas ettevõtluse toetuse suurus oli piisav? Kas Teie ootused täitusid? Kui suure rolli mängis toetus ettevõtte arendamisel?
- 11) Kas rahaline toetus oli Teie ettevõtte arendamiseks abiks või tundsite ennast koormatuna?
- 12) Nüüd, omades ettevõtluse toetuse saamise kogemust kuidas Te arvate, kas oleksite ettevõtluse toetuse uueks taotlejaks või pigem saate oma jõuga hakkama ilma finantsabi kasutamata?
- 13) Kui palju finantstoetuse saamiseks allikaid Te teate?
- 14) Kuidas Te arvate, kas info ettevõtluse toetuse allikate kohta on kergesti kätte saadav ja arusaadav?
- 15) Kuidas Te hindate Eestis alustavate ettevõtete asutamise rahastamisvõimalusi? (Kas on piisavalt võimalusi? Kas summad on piisavad?)
- 16) Kuidas Te arvate kas riik on huvitatud uue ettevõtluse arendamisest?

Lisa 2. Küsimustiku küsimused

- 1) Teie ettevõtte tegevusvaldkond ?
- 2) Milline on Teie ettevõtlusvorm ?
- 3) Mis on Teie ettevõtte tegevuskoht ?
- 4) Kui kaua töötab Teie ettevõtte ?
- 5) Millega oli seotud Teie soov avada oma äri ?
- 6) Kuidas Te hinnate oma ettevõtte positsiooni turul hetkel ?
- 7) Mis raskused firma avamisel Teil tekkisid?
- 8) Kas Te olete kursis, kuidas saab alustatav ettevõtte finantstoetusi saada ?
- 9) Kas Teil on olnud kogemust finantstoetuse taotlemisel?
- 10) Kas otsus oli positiivne või negatiivne?
- 11) Millist toetuse võimalust Te taotlesite?
- 12) Milliseid nendest finantstoetustest Te teate?
- 13) Kas kavatsete lähitulevikus kasutada ettevõtte finantstoetuse võimalusi?
- 14) Valige palun sobivaim toetusevalik vastuvõtutingimuste alusel
- 15) Valige pakutavate summade alusel kõige sobivam toetusvalik.
- 16) Mida Teie arvate, mille jaoks kõige rohkem on vaja finantsvahendeid alustavale ettevõttele?
- 17) Milline on teie arvates alustava ettevõtte jaoks optimaalne toetus?
- 18) Kas Te olete nõus järgmiste väidetega?
 - Finantsabi annab ettevõtluse alustamisel kindlustunde
 - Finantsabi koormab ja sellega kaasnevad lisakohustused
 - Info rahalise toetuse võimaluste kohta on arusaadav ja kergesti kättesaadav
 - Ma oleks kasutanud rahalist toetust siis, kui muud raha saamise allikat ei oleks olemas
 - Iga toetuse saamine on lihtne